

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU3

2019 års riksdagsöversyn

Sammanfattning

Konstitutionsutskottet ställer sig i huvudsak bakom riksdagsstyrelsens överväganden och förslag. Utskottet lämnar dock förslag på några mindre ändringar som redovisas samlat nedan.

Riksdagsstyrelsen lägger i framställningen fram förslag om ändringar i bl.a. regeringsformen, riksdagsordningen, offentlighets- och sekretesslagen, budgetlagen samt lagen om ersättning till riksdagens ledamöter. Det föreslås också en ny lag om riksdagens medalj.

Utskottet föreslår att riksdagen antar förslagen till ändringar i regeringsformen och i 9 kap. 17 b § riksdagsordningen som vilande (förslagspunkt 1).

Det föreslås även andra ändringar i huvudbestämmelser i riksdagsordningen. Utskottet föreslår att dessa ändringar (förslagspunkt 2) antas och beslutas enligt 8 kap. 17 § första stycket andra meningen regeringsformen.

Utskottet föreslår vidare att behandlingen av riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i lagen om Lagrådet skjuts upp till riksmötet 2022/23 (förslagspunkt 3).

I övrigt föreslår utskottet att riksdagen antar lagförslagen (förslagspunkt 4–6).

Riksdagsstyrelsens förslag innebär bl.a. följande:

- Sista dag för att lämna budgetpropositionen de år när det är val till riksdagen i augusti eller september kopplas till den obligatoriska statsministeromröstningen. Om regeringen sitter kvar efter statsministeromröstningen ska budgetpropositionen lämnas inom tre veckor. Om riksdagen i stället väljer en ny statsminister ska den nya regeringen liksom i dag lämna budgetpropositionen inom tre veckor efter det att den tillträtt.
- Det ska vara möjligt att besluta om tystnadsplikt i krigsdelegationens förberedande verksamhet på samma sätt som i utskotten och EU-nämnden.
- En ledamot som lämnar sin partigrupp ska också lämna de uppdrag i utskott och andra riksdagsorgan som ledamoten valts till av kammaren i kraft av sin partigruppstillhörighet.

- En ledamot som inte deltar i riksdagsarbetet kan bli skyldig att återbetala ledamotsarvodet. Omfattningen av deltagandet ska avgöras av närvaron vid voringstillfällen i kammaren.
- Riksdagsstyrelsen ska inhämta Lagrådets yttrande innan den föreslår en lag eller en ändring i en lag som faller inom området för Lagrådets granskning. Riksdagsstyrelsen, Riksbanken, Riksdagens ombudsmän (JO) och Riksrevisionen ska inhämta behövliga upplysningar och yttranden innan de gör en framställning hos riksdagen.
- Talmannen ska få besluta att dela ut riksdagens medalj till ledamöter som lämnar riksdagen efter minst sex års tjänstgöring i följd. Riksdagens medalj ska också få delas ut till andra än ledamöter för särskilt eller synnerligen förtjänstfulla insatser för riksdagen.
- Konstitutionsutskottet och finansutskottet ska kunna föreslå val till riksdagens råd för Riksrevisionen med en gemensam lista.

De ändringar utskottet föreslår innebär följande:

- Det ska även i fortsättningen vara möjligt för riksdagsstyrelsen att avstå från att inhämta yttrande från Lagrådet om styrelsen bedömer att ett sådant yttrande i stället bör inhämtas av berört utskott inom ramen för beredningen av styrelsens framställning.
- Skyldigheten att inhämta behövliga upplysningar och yttranden innan en framställning görs hos riksdagen ska gälla för riksdagsstyrelsen men inte för övriga riksdagsorgan.
- Det regleras att nomineringen av ordförande och en eller flera vice ordförande i riksdagens råd för Riksrevisionen ska göras med minst en person från konstitutionsutskottet respektive finansutskottet.

Härutöver föreslår utskottet, främst med anledning av Lagrådets synpunkter, vissa förtydliganden och i huvudsak redaktionella och lagtekniska ändringar.

Förslaget som gäller riksdagsstyrelsens inhämtande av yttrande från Lagrådet innebär ändringar i bl.a. regeringsformen. Ändringarna i denna del föreslås träda i kraft den 1 januari 2023. Övriga ändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 2022.

Inga följdmotioner har väckts med anledning av framställningen.

Behandlade förslag

Framställning 2020/21:RS5 2019 års riksdagsöversyn.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Framställningens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden	7
Grundlagsförslag om inhämtande av yttrande från Lagrådet och förslag om beredningskrav	7
Framställningen	7
Gällande ordning	8
Utskottets ställningstagande	10
Åtgärder mot ledamöter som inte deltar i riksdagsarbetet	12
Framställningen	12
Gällande ordning	14
Tidigare behandling i utskottet	14
Lagrådet	15
Utskottets ställningstagande	16
Partilösa ledamöters platser i utskotten och andra riksdagsorgan	17
Framställningen	17
Gällande ordning	18
Tidigare behandling i utskottet	19
Utskottets ställningstagande	20
Tystnadsplikt i krigsdelegationens verksamhet	20
Framställningen	20
Gällande ordning	21
Utskottets ställningstagande	22
Budgetpropositionens lämnande och provisorisk budget	23
Framställningen	23
Gällande ordning	25
Utskottets ställningstagande	25
Riksdagens medalj	26
Framställningen	26
Utskottets ställningstagande	27
Val av riksdagens råd för Riksrevisionen	28
Framställningen	28
Gällande ordning	28
Utskottets ställningstagande	29
Lagförslagen i övrigt	30
Framställningen	30
Utskottets ställningstagande	34
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	35
Framställningen	35
<i>Bilaga 2</i>	
Riksdagsstyrelsens lagförslag	36
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	59
<i>Bilaga 4</i>	
Lagrådsyttrande som utskottet begärt	66

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Grundlagsförslag om inhämtande av yttrande från Lagrådet**

Riksdagen antar som vilande riksdagsstyrelsens förslag till

1. lag om ändring i regeringsformen,

2. lag om ändring i riksdagsordningen med den ändringen att 9 kap. 17 b § ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen framställning 2020/21:RS5 punkt 2 och bifaller delvis framställning 2020/21:RS5 punkt 3.

2. **Ändringar i riksdagsordningens huvudbestämmelser i övrigt**

Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i riksdagsordningen i de delar som avser huvudbestämmelser med den ändringen att

a) 9 kap. 17 a § ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3,

b) rubriken närmast före 13 kap. 18 § inte ska utgå utan ska ha lydelsen "Val och beslut om delegationer och årlig redogörelse".

Därmed bifaller riksdagen delvis framställning 2020/21:RS5 punkt 4 i denna del.

3. **Lagen om Lagrådet**

Riksdagen beslutar att till 2022/23 års riksmöte skjuta upp beredningen av riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i lagen (2003:333) om Lagrådet.

4. **Lagen med instruktion för Riksdagens arvodesnämnd**

Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i lagen (2012:883) med instruktion för Riksdagens arvodesnämnd med den ändringen att 11 § ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen delvis framställning 2020/21:RS5 punkt 9.

5. **Ersättningslagen**

Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter med den ändringen att 3 kap. 11, 16 och 17 §§, 12 kap. 5, 8 och 12 §§, 13 kap. 7 § samt 15 kap. 2 § ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen delvis framställning 2020/21:RS5 punkt 10.

6. **Lagförslagen i övrigt**

Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag till

1. lag om riksdagens medalj,

2. lag om ändring i riksdagsordningen i de delar som avser tilläggsbestämmelser med den ändringen att tilläggsbestämmelse 13.8.1 ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3,
3. ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
4. lag om ändring i budgetlagen (2011:203),
5. lag om ändring i lagen (2011:745) med instruktion för Riksdagsförvaltningen.

Därmed bifaller riksdagen framställning 2020/21:RS5 punkterna 1, 4 i denna del och 6–8.

Stockholm den 9 november 2021

På konstitutionsutskottets vägnar

Karin Enström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Enström (M), Hans Ekström (S), Ida Karkiainen (S), Lars Jilmstad (M), Matheus Enholm (SD), Per-Arne Håkansson (S), Mia Sydow Mölleby (V), Ida Drougge (M), Fredrik Lindahl (SD), Laila Naraghi (S), Tuve Skånberg (KD), Tina Acketoft (L), Mikael Strandman (SD), Anna Sibinska (MP), Erik Ottoson (M), Erik Ezelius (S) och Malin Björk (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Riksdagsstyrelsen beslutade den 12 juni 2019, bl.a. med anledning av ett tillkännagivande från riksdagen på förslag av konstitutionsutskottet (bet. 2018/19:KU30 punkt 19, rskr. 2018/19:215), att sammankalla en parlamentariskt sammansatt kommitté under ledning av talmannen med uppdrag att genomföra en översyn av vissa frågor som gäller riksdagens arbete. Kommittén antog namnet 2019 års riksdagsöversyn. Riksdagsstyrelsen beslutade den 18 december 2019 om tilläggsdirektiv till kommittén. Kommittén överlämnade den 14 oktober 2020 betänkandet 2019 års riksdagsöversyn (2020/21:URF1).

I framställningen (s. 30) finns en redogörelse för ärendets beredning fram till beslutet om framställningen.

Framställningen hänvisades den 7 maj 2021 till konstitutionsutskottet. Inga följdmotioner har väckts med anledning av framställningen.

En förteckning över behandlade förslag finns i bilaga 1. Riksdagsstyrelsens lagförslag finns i bilaga 2. Utskottets lagförslag finns i bilaga 3.

Konstitutionsutskottet beslutade den 25 maj 2021 att inhämta Lagrådets yttrande över vissa av framställningens lagförslag. Lagrådets yttrande finns i bilaga 4.

Framställningens huvudsakliga innehåll

I framställningen föreslås bl.a. ändringar när det gäller sista dag för avlämnande av budgetpropositionen under ett valår, inhämtande av yttrande från Lagrådet, åtgärder mot riksdagsledamöter som inte deltar i riksdagsarbete, partilösa riksdagsledamöters platser i utskott och andra riksdagsorgan samt tystnadsplikt i krigsdelegationens förberedande verksamhet.

Förslagen medför ändringar i bl.a. regeringsformen, riksdagsordningen, offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), budgetlagen (2011:203) samt lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter. Det föreslås också att riksdagen antar en ny lag om riksdagens medalj.

De lagförslag som avser regeringsformen, 9 kap. 17 b § riksdagsordningen och lagen (2003:333) om Lagrådet föreslås träda i kraft den 1 januari 2023. Övriga lagförslag föreslås träda i kraft den 1 januari 2022.

Utskottets överväganden

Grundlagsförslag om inhämtande av yttrande från Lagrådet och förslag om beredningskrav

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar som vilande riksdagsstyrelsens förslag, med vissa ändringar, dels om att riksdagsstyrelsen innan den beslutar om en framställning till riksdagen ska inhämta Lagrådets yttrande över lagförslag, dels om ett beredningskrav. Riksdagen beslutar vidare att till 2022/23 års riksmöte skjuta upp behandlingen av riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i lagen om Lagrådet. Förslaget innebär att riksdagsstyrelsen ska inhämta Lagrådets yttrande. Riksdagsstyrelsen kan dock avstå från att inhämta ett yttrande från Lagrådet om den bedömer att ett sådant yttrande i stället bör inhämtas av berört utskott inom ramen för beredningen av styrelsens framställning. Vidare innebär förslaget att riksdagsstyrelsen innan den beslutar om en framställning hos riksdagen ska inhämta behövliga upplysningar och yttranden.

Framställningen

Riksdagsstyrelsen föreslår *dels* att den skyldighet som i dag gäller för regeringen och riksdagens utskott att under vissa förutsättningar inhämta ett yttrande från Lagrådet över lagförslag utökas till att också gälla för riksdagsstyrelsen, *dels* att ett riksdagsorgan ska inhämta behövliga upplysningar och yttranden innan det beslutar om en framställning till riksdagen.

Riksdagsstyrelsens skyldighet att *inhämta yttrande från Lagrådet* ska enligt framställningen gälla innan riksdagsstyrelsen i en framställning till riksdagen föreslår en lag eller en ändring i en lag som faller inom det lagrådspliktiga området. Om riksdagsstyrelsen inte har inhämtat ett yttrande från Lagrådet ska styrelsen i sin framställning redovisa skälen för detta. Förslaget förutsätter en ändring i regeringsformen (RF). Eftersom riksdagsstyrelsen inte i övrigt regleras i RF bör det emellertid inte där anges annat än att även andra riksdagsorgan än utskotten under de angivna förutsättningarna ska inhämta ett yttrande från Lagrådet. Den närmare regleringen ska sedan göras i riksdagsordningen (RO). När ett lagförslag som har beretts i riksdagsstyrelsen behandlas i Lagrådet ska Riksdagsförvaltningen enligt framställningen ställa föredragande till förfogande.

Riksdagsstyrelsen anför att om Lagrådets yttrande inhämtas innan styrelsen lägger fram en framställning för riksdagen kan styrelsen bearbeta Lagrådets synpunkter och presentera en mer genomarbetad framställning. En sådan ordning skulle också innebära fördelar för följdmotionsrätten; ledamöter och partier kan väcka följdmotioner med anledning av en framställning där

lagförslagen har granskats av Lagrådet och där Lagrådets eventuella synpunkter bemöts av riksdagsstyrelsen.

Med anledning av synpunkter framförda under remissberedningen konstaterar riksdagsstyrelsen att det kan hävdas att styrelsen genom förslaget får en starkare roll än för närvarande vid beredningen av förslag. Utgångspunkten är dock att styrelsen redan har rätt att lägga lagförslag som faller inom området för Lagrådets prövning och att denna förslagsrätt kan innebära rättspolitiska överväganden. Förslaget i denna del påverkar därmed, anför det, inte styrelsens förslagsrätt eller omfattningen av denna förslagsrätt. Genom att styrelsen inhämtar yttrande från Lagrådet kan lagförslagen och kvaliteten på den lagstiftning som riksdagen beslutar om förbättras.

Förslaget innebär dels en ändring i RF och lagen (2003:333) om Lagrådet, dels en ny huvudbestämmelse i RO.

När det gäller förslaget att ett riksdagsorgan ska *inhämta behövliga upplysningar och yttranden* innan det beslutar om en framställning till riksdagen erinras i framställningen om att beredningskravet, enligt vad konstitutionsutskottet anför när det gäller beredningskravet för regeringsärenden, inte är absolut. Upplysningar och yttranden ska inhämtas i den mån det är behövligt, och det finns inga formkrav för inhämtandet. Riksdagsorganen ska enligt riksdagsstyrelsen självständigt avgöra från vilka instanser upplysningar och yttranden ska inhämtas och hur det ska ske. Framställningar från andra riksdagsorgan än riksdagsstyrelsen är vidare mycket ovanliga och ett beredningskrav för dessa organ kan enligt styrelsen inte anses betungande. Riksdagsstyrelsen påpekar vidare bl.a. att JO:s framställningar till regeringen om författningsändringar inte omfattas av det föreslagna beredningskravet.

Riksdagsstyrelsen anför att styrelsen i praktiken redan skickar utredningsförslag på remiss till bl.a. berörda myndigheter, lärosäten och juridiska instanser innan den beslutar om en framställning, och att den föreslagna regleringen är en kodifiering av gällande ordning. Härutöver har Riksbankens fullmäktige och direktion, JO samt Riksrevisionen en förslagsrätt, som emellertid är mer begränsad än riksdagsstyrelsens. Det är dock enligt 2019 års riksdagsöversyn, vars överväganden riksdagsstyrelsen ställer sig bakom, rimligt att även dessa förslagsställare har inhämtat behövliga upplysningar och yttranden innan de beslutar om en framställning till riksdagen. Ett sådant beredningskrav kan enligt styrelsen, mot bakgrund av den begränsade mängd framställningar det är fråga om, inte anses särskilt betungande eller behöva utredas ytterligare.

Förslaget innebär en ny huvudbestämmelse i RO.

Gällande ordning

Riksdagsorgans förslagsrätt

Ärenden i riksdagen kan väckas av regeringen, av riksdagsledamöter och av riksdagsorgan. Dessutom kan ärenden väckas genom vissa dokument från EU

och inom det interparlamentariska samarbetet i EU. Hur ärenden väcks i riksdagen regleras i 9 kap. RO.

Regeringen kan väcka ärenden i riksdagen genom propositioner och skrivelser (9 kap. 2–9 §§), riksdagens ledamöter genom motioner (9 kap. 10–15 §§). Ett utskott får enligt 9 kap. 16 § väcka ett förslag hos riksdagen i ett ämne som hör till dess beredningsområde (utskottsinitiativ). Riksdagsstyrelsen, Riksbankens fullmäktige och direktion, Riksdagens ombudsmän (JO) samt Riksrevisionen får göra framställningar hos riksdagen i frågor som rör respektive riksdagsorgans kompetens, organisation, personal eller verksamhetsformer (9 kap. 17–19 §§).

Riksdagsstyrelsen får härutöver göra framställningar hos riksdagen i frågor som gäller riksdagsarbetets bedrivande, hör till styrelsens handläggning eller gäller den ekonomiadministrativa lagstiftningen för Riksdagsförvaltningen, JO och Riksrevisionen (tilläggsbestämmelse 9.17.2). Innan riksdagsstyrelsen gör en framställning som gäller den ekonomiadministrativa lagstiftningen för Riksdagsförvaltningen, JO och Riksrevisionen ska berörda myndigheter ges tillfälle att yttra sig.

Styrelsen får även i andra fall göra framställningar hos riksdagen i frågor som gäller riksdagen eller dess organ om framställningarna grundar sig på förslag från utredningar som styrelsen har tillsatt på riksdagens uppdrag.

Riksdagsorganans förslagsrätt infördes genom 1974 års grundlagsreform (SOU 1972:15 s. 264, prop. 1973:90 s. 258). Ordningen motiveras av att riksdagsorgan kan ha anledning att i särskilda frågor väcka initiativ som kan leda till riksdagsbeslut. Eftersom regeringen enligt praxis inte väcker förslag om lagstiftning som rör riksdagen och riksdagens organ, och myndigheter under riksdagen därför inte vänder sig till regeringen med önskemål om lagstiftning i dessa frågor, anses dessa myndigheter behöva en egen framställningsrätt.

Yttrande från Lagrådet över lagförslag

Lagrådet, som består av domare eller tidigare domare i Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen, har till uppgift att lämna yttranden över lagförslag.

Bestämmelser om Lagrådet finns i 8 kap. 20–22 §§ RF. Ett yttrande från Lagrådet ska inhämtas innan riksdagen beslutar om vissa närmare angivna lagar, eller om ändring eller upphävande av sådana lagar. Det gäller bl.a. grundlagar om tryck- och yttrandefrihet samt lagar om begränsning av rätten att ta del av allmänna handlingar och om enskildas personliga ställning och deras personliga och ekonomiska förhållanden inbördes eller förhållandet mellan enskilda och det allmänna under förutsättning att föreskrifterna gäller skyldigheter för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. Om Lagrådets granskning skulle sakna betydelse på grund av frågans beskaffenhet eller om den skulle fördröja lagstiftningsfrågans behandling så att avsevärt men uppkommer behöver ett yttrande inte inhämtas.

Lagrådets granskning ska avse hur förslaget förhåller sig till grundlagarna och rättsordningen i övrigt, hur förslagets föreskrifter förhåller sig till varandra, hur förslaget förhåller sig till rättssäkerhetens krav, om förslaget är utformat så att lagen kan antas tillgodose de syften som har angetts och vilka problem som kan uppstå vid tillämpningen.

Ett yttrande från Lagrådet inhämtas av regeringen eller ett av riksdagens utskott (8 kap. 21 § RF och 10 kap. 5 § RO). Om regeringen eller utskottet inte har inhämtat ett yttrande ska skälen för detta redovisas i propositionen respektive betänkandet. Att Lagrådet inte har hörts om ett lagförslag utgör inte ett hinder mot att lagen tillämpas.

Ytterligare bestämmelser finns i lagen (2003:333) om Lagrådet.

Beredningskrav för regeringen och riksdagens utskott

Vid beredningen av regeringsärenden ska behövliga upplysningar och yttranden enligt 7 kap. 2 § RF inhämtas från berörda myndigheter. Upplysningar och yttranden ska också i den omfattning som behövs inhämtas från kommuner. Även sammanslutningar och enskilda ska i den omfattning som behövs ges möjlighet att yttra sig.

Innan ett utskott helt eller delvis tillstyrker ett motionsförslag om att riksdagen ska anta en lag, eller väcker ett sådant förslag genom ett utskottsinitiativ, ska utskottet enligt 10 kap. 4 § RO inhämta behövliga upplysningar och yttranden om inte utskottet finner synnerliga skäl mot det. Detta gäller också för förslag som påverkar statens budget. Om utskottet inte har inhämtat upplysningar eller yttranden, ska utskottet i sitt betänkande redovisa skälen för detta. Finansutskottet ska också ges tillfälle att yttra sig innan ett utskott tillstyrker ett motionsförslag eller väcker ett förslag genom ett utskottsinitiativ, om förslaget kan innebära mer betydande framtida återverkningar på de offentliga utgifterna och inkomsterna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att det har skett en utveckling när det gäller hur riksdagsstyrelsen tar fram framställningar som innebär att styrelsen nu i allt högre utsträckning ansvarar för och bereder lagstiftningsärenden på ett sätt som påminner om regeringens beredning av propositioner. Det var tidigare vanligare att riksdagsstyrelsen (eller dess tidigare motsvarighet) överlämnade ett utredningsbetänkande till riksdagen med en kortfattad framställning i vilken styrelsen ställde sig bakom utredningens förslag med eller utan kommentarer i vissa frågor. Ibland hade styrelsen remitterat förslaget och då bifogades remissvaren till framställningen. Den fortsatta beredningen av förslaget gjordes sedan av ansvarigt utskott, vilket på grund av frågornas karaktär normalt är konstitutionsutskottet. Den nu helt dominerande ordningen innebär i stället att riksdagsstyrelsen inhämtar remissynpunkter och sedan utarbetar en framställning där remissynpunkterna redovisas och bemöts.

De nu aktuella förslagen om riksdagsstyrelsens beredningskrav och inhämtande av yttrande från Lagrådet kan enligt utskottet sägas kodifiera och förstärka denna utveckling, med följderna att tyngdpunkten i beredningen av lagstiftningsärenden som rör riksdagen och riksdagens organ i viss mån har flyttats till riksdagsstyrelsen. Denna konsekvens av förslaget nämns också i framställningen. Utskottet kan konstatera att det normalt rör sig om relativt få framställningar per riksmöte och att det bland dessa förekommer både sådana som initierats av styrelsen själv och sådana som initierats genom tillkännagivande från riksdagen på förslag av ett utskott. I många av riksdagsstyrelsens lagstiftningsärenden, exempelvis i frågor om riksdagens och Riksdagsförvaltningens ekonomiadministration, kan en ordning som innebär att riksdagsstyrelsen inhämtar och bereder remissynpunkter och synpunkter från Lagrådet enligt utskottet vara ändamålsenlig. Framställningen har i dessa fall många gånger tagits fram på riksdagsstyrelsens eget initiativ.

Det kan enligt utskottets mening emellertid även fortsättningsvis i vissa lagstiftningsärenden finnas skäl att ha kvar möjligheten för riksdagsstyrelsen att efter remittering av ett mottaget utredningsbetänkande överlämna ärendet genom en mer begränsad framställning. Det kan exempelvis avse ärenden som rör frågor av sådant slag att avvägningar lämpligen görs i det beredande utskottet, och det kan röra sig om ärenden som har sin grund i ett initiativ från ett utskott. Riksdagsstyrelsen bör därför enligt utskottet även fortsättningsvis ha möjlighet att i vissa ärenden avstå från att bereda och bemöta inkomna remissynpunkter, föredra ärendet i Lagrådet samt bereda och bemöta Lagrådets synpunkter. Riksdagsstyrelsen bör således kunna välja att överlämna en framställning till riksdagen där styrelsen endast bifogar utredningsbetänkandet och inhämtade remissvar. Riksdagsstyrelsen kan naturligtvis i en sådan framställning välja att även uttala sig i vissa frågor. Med hänsyn till att utredningens förslag och remissvaren finns med i framställningen anser utskottet att övriga ledamöters möjlighet till påverkan av ärendet genom sin motionsrätt bibehålls även med denna ordning.

När det gäller riksdagsstyrelsens förslag om ett beredningskrav även för andra riksdagsorgan med framställningsrätt (Riksbankens direktion och fullmäktige, Riksdagens ombudsmän (JO) samt Riksrevisionen) kan utskottet konstatera att ett sådant beredningskrav skulle innebära en principiellt ny uppgift för dessa myndigheter. Mot bakgrund av att det rör sig om ett mycket begränsat antal framställningar och att det kan röra sig om att myndigheterna endast uppmärksammar riksdagen på behovet av en lagändring eller organisationsförändring i den egna verksamheten, framstår ett reglerat beredningskrav enligt utskottet som en onödig och betungande pålaga för myndigheterna. Även principiella skäl kan anföras mot ett sådant krav. Ingenting hindrar dock att myndigheterna även utan en sådan reglerad skyldighet, om det i det enskilda fallet framstår som lämpligt, ändå inhämtar upplysningar och yttranden innan en framställning lämnas till riksdagen.

Utskottet föreslår mot denna bakgrund en annan lydelse av de föreslagna bestämmelserna 9 kap. 17 a och 17 b §§ RO. I 9 kap. 17 b § RO föreslås också en redaktionell ändring.

Beslut om att ändra grundlag fattas enligt 8 kap. 14 § RF genom två likalydande beslut. Genom det första beslutet antas grundlagsförslaget som vilande. Det andra beslutet får inte fattas tidigare än att det efter det första beslutet har hållits val till riksdagen i hela riket och den nyvalda riksdagen har samlats. Huvudbestämmelser i RO beslutas som huvudregel på samma sätt (8 kap. 17 § RF). Utskottet föreslår därför att riksdagen som vilande antar riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i regeringsformen och 9 kap. 17 b § RO.

Utskottet bedömer att framställningens förslag till lag om ändring i lagen (2003:333) om Lagrådet har ett sådant samband med de föreslagna ändringarna i RF och 9 kap. 17 b § RO att det, enligt vad som får anses vara huvudregeln i rådande praxis, bör behandlas av riksdagen först i samband med att riksdagen slutligt behandlar dessa förslag. Därför bör behandlingen av förslaget till lag om ändring i lagen om Lagrådet skjutas upp till riksmötet 2022/23. Det bör enligt utskottet då övervägas om bestämmelsen bör ha en annan lydelse, i syfte att förtydliga att det endast är i de fall det är riksdagsstyrelsen som beslutat om att inhämta Lagrådets yttrande som Riksdagsförvaltningen ska ställa föredragande till förfogande.

Åtgärder mot ledamöter som inte deltar i riksdagsarbetet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar i huvudsak riksdagsstyrelsens förslag att en ledamot som inte deltar i riksdagsarbetet ska kunna krävas på en återbetalning av arvodet. Genom förslaget ska en ledamot som under ett kvartal varit frånvarande vid minst 60 procent av voterings-tillfällena i kammaren under vissa förutsättningar betala tillbaka ledamotsarvodet för den tiden.

Framställningen

Riksdagsstyrelsen föreslår att en ledamot som har varit frånvarande vid minst 60 procent av voterings-tillfällena i kammaren under ett kvartal ska betala tillbaka ledamotsarvodet för den tiden om

1. ledamoten har uteblivit från voteringar i kammaren i samma utsträckning även under ett tidigare kvartal under valperioden, och
2. talmannen efter detta kvartal har erinrat ledamoten om frånvaron och återbetalningsskyldighet.

Vid bedömningen av närvaron ska voteringstillfällen under perioden juli–september inte beaktas. Inte heller frånvaro som beror på sjukdom, föräldraledighet, familjeskäl, internationella uppdrag eller liknande omständigheter ska beaktas. Om det finns synnerliga skäl ska inte heller annan frånvaro beaktas. Talmannens erinran till ledamoten ska lämnas inom sex månader efter utgången av det kvartal som erinran avser. Bestämmelserna om återbetalningsskyldighet gäller inte för partiledare eller språkrör för partier som valts in i riksdagen.

Riksdagens arvodesnämnd ska besluta om återbetalning av arvode efter anmälan av talmannen. Talmannens anmälan ska lämnas inom sex månader från utgången av det kvartal för vilket återbetalning föreslås. Riksdagsförvaltningen ska på begäran av Arvodesnämnden överlämna uppgifter om en ledamots närvaro vid voteringstillfällen, och andra uppgifter som nämnden behöver för sin prövning av återbetalningsskyldigheten. Innan nämnden fattar ett beslut om återbetalning ska ledamoten och dennes partigrupp få yttra sig över anmälan. Arvodesnämndens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Riksdagsförvaltningen ska framställa krav på återbetalning i enlighet med ett beslut av Riksdagens arvodesnämnd. Ett belopp som återkrävs får i stället avräknas mot kommande utbetalningar av arvodet. Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för ska inte räknas in i underlaget för inkomstgaranti, omställningsstöd, ålderspension eller efterlevandepension.

Riksdagsstyrelsen framhåller att riksdagen är det svenska folkets främsta företrädare och att riksdagsledamöterna har en central och mycket betydelsefull roll som folkets representanter i riksdagen. Att som folkvald stifta lagar och bestämma om statens budget har stor betydelse för människors vardag. Att delta i voteringar är mot denna bakgrund en viktig del av uppdraget.

Riksdagsstyrelsen anför att de flesta riksdagsledamöter har god närvaro vid voteringarna. Syftet med de föreslagna ändringarna är, anför det, att identifiera de ledamöter som har hög frånvaro utan giltigt skäl under en lång tid. Att ledamöter under en lång tid väljer att inte delta i riksdagsarbetet men ändå får ersättning riskerar enligt riksdagsstyrelsen att skada väljarnas förtroende för riksdagen och det demokratiska systemet. Den föreslagna ordningen utgår från närvaron vid voteringstillfällen för att skapa förutsättningar för att fånga upp de klandervärda fallen utan att det samtidigt medför en stor byråkrati. Det är enligt riksdagsstyrelsen emellertid rimligt att riksdagsledamoten först blir uppmärksam på att han eller hon riskerar att bli drabbad av ett återkrav innan Riksdagens arvodesnämnd fattar ett sådant beslut.

Ett återkrav ska enligt riksdagsstyrelsen kunna efterges om det finns särskilda skäl. En sådan ordning finns redan när det gäller återkrav av bl.a. sjukpension och avgångsförmåner (se 10 kap. 8 §, 12 kap. 35 § och 13 kap. 31 § lagen [2016:1108] om ersättning till riksdagens ledamöter, ofta kallad ersättningslagen). Enligt förarbetena syftar en eftergift till att undvika orimliga

konsekvenser exempelvis om ledamoten drabbats av svår sjukdom eller av annan anledning har en nedsatt betalningsförmåga.

Riksdagsstyrelsen föreslår också att det i RO ska regleras att ordföranden och hans eller hennes ersättare i Riksdagens arvodesnämnd ska vara eller ha varit ordinarie domare. Med en sådan reglering säkerställs det enligt riksdagsstyrelsen att det finns juridisk kompetens i nämnden.

Förslaget innebär ändringar dels i en huvudbestämmelse i RO, dels i ersättningslagen och i lagen (2012:883) med instruktion för Riksdagens arvodesnämnd.

Gällande ordning

All offentlig makt i Sverige utgår från folket och den svenska folkstyrelsen förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statskick (1 kap. 1 § RF). Riksdagen är enligt 1 kap. 4 § RF folkets främsta företrädare. Ytterligare bestämmelser om riksdagen, val av riksdagsledamöter och riksdagsarbetet finns bl.a. i 3 och 4 kap. RF, i RO och i vallagen (2005:837).

Uppdraget som riksdagsledamot innefattar utöver votering i kammaren bl.a. arbete i utskott och EU-nämnden, deltagande i debatter, utövande av riksdagens kontrollmakt och arbete i valkretsen. Riksdagsärenden avgörs genom beslut i kammaren vid normalt två voteringstillfällen per vecka.

Det finns inga formella krav på närvaro i riksdagen. Det finns inte heller några bestämmelser om att ett visst antal ledamöter måste närvara i kammaren vid votering för att riksdagen ska kunna fatta beslut. I Riksdagsförvaltningen finns uppgifter om vilka ledamöter som har deltagit i varje votering. Samma information går att få via riksdagens webbplats.

En riksdagsledamot har för sitt uppdrag enligt 5 kap. 2 § RO rätt till arvode av allmänna medel. Närmare bestämmelser om arvode och andra ekonomiska villkor för riksdagsledamöter finns främst i ersättningslagen. Arvodet är för närvarande 69 900 kronor per månad. För vissa uppdrag inom riksdagen betalas ett tilläggsarvode.

I september 2019 beslutade riksdagsstyrelsen att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över vissa frågor som gäller riksdagsledamöternas ersättning. Utredningen om riksdagsledamöternas ersättningar lämnade i december 2020 slutbetänkandet *Ändringar i ersättningslagen (2020/21:URF2)*. I betänkandet lämnas förslag på ändringar i bl.a. ersättningslagen. Förslagen rör bl.a. ledamöters ersättning för tjänsteresor och traktamenten samt stödåtgärder till en ledamot som lämnar riksdagen.

Tidigare behandling i utskottet

Utskottet har tidigare framhållit att en utgångspunkt är att varje enskild ledamot bär sitt mandat med det parlamentariska ansvar det innebär (se bl.a. bet. 2001/02:KU13 s. 37 f., 2016/17:KU11 s. 23 f., bet. 2013/14:KU18 s. 35 f. och bet. 2016/17:KU30 s. 19 f.). Våren 2017 behandlade utskottet ett

motionsyrkande om en möjlighet att avsätta riksdagsledamöter med en hög frånvaro (bet. 2016/17:KU18 s. 19 f.). I sitt ställningstagande framhöll utskottet att en riksdagsledamot är förtroendevald och därmed inte anställd av riksdagen eller Riksdagsförvaltningen. Han eller hon är därför enligt utskottet fri att själv bestämma sin arbetsinsats, och det finns inga formella krav på hur stor arbetsinsatsen ska vara. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet. Utskottet vidhöll detta ställningstagande våren 2019 (bet. 2018/19:KU30 s. 58 f.). Våren 2021 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om ledamöter som inte deltar i riksdagsarbetet med en hänvisning till att frågan övervägdes av 2019 års riksdagsöversyn (bet. 2020/21:KU24 s. 15).

Lagrådet

Lagrådet har i sitt yttrande synpunkter av redaktionellt slag och efterfrågar ytterligare överväganden i vissa frågor. Yttrandet finns i bilaga 4.

När det gäller den föreslagna ändringen i instruktionslagen för Riksdagens arvodesnämnd föreslår Lagrådet en annan lydelse för att undvika ordet ”innehär”, som enligt Lagrådet närmast låter som om återbetalningen verkställs genom beslutet.

När det gäller ändringarna i ersättningslagen har Lagrådet följande synpunkter.

Lagrådet anser att den föreslagna lydelsen av 3 kap. 11 § gör bestämmelsen oklar. Detta gäller dels användningen av ”på motsvarande sätt”, dels att det talas om ”uteblivit” i stället för ”varit frånvarande”, vilket är det begrepp som använts tidigare i samma paragraf. Tillsammans med några ytterligare språkliga ändringar föreslår Lagrådet därför en annan lydelse. När det gäller ändringarna i 3 kap. 16 § konstaterar Lagrådet att bestämmelsen reglerar en ordinär handläggning av en anmälan som riktar sig mot en enskild, och att det vanliga uttrycks sättet i ett sådant fall är att en myndighet ger den enskilde, som är part i ärendet, ”tillfälle att yttra sig”. En jämförelse görs här med 25 § förvaltningslagen (2017:900).

Lagrådet konstaterar när det gäller 3 kap. 17 § första respektive tredje stycket att det i ett fall men inte andra uttryckligen anges att en åtgärd förutsätter att arvodesnämndens beslut om återkrav av ledamotsarvode har fått laga kraft. Det anges att laga kraft är en förutsättning för en avräkning mot kommande utbetalningar av arvodet. Det står emellertid inte att kravet på återbetalning av arvodet eller eftergift av återkravet kräver att arvodesnämndens beslut har fått laga kraft. I det senare fallet konstaterar dock Lagrådet att det i författningskommentaren anges att eftergift kan ges först när beslutet om återkrav fått laga kraft. Lagrådet anser dels att det är oklart vad uttalandet i författningskommentaren har för grund, dels att regleringen väcker frågan om inte också kravet på återbetalning enligt första meningen i första stycket förutsätter laga kraft. Det gäller enligt Lagrådet särskilt eftersom huvudregeln beträffande förvaltningsbeslut är att de är verkställbara först efter

att de fått laga kraft. Frågorna måste enligt Lagrådet övervägas och belysas i beredningen i utskottet.

I 12 kap. 5, 8 och 12 §§ samt 13 kap. 7 § görs i förslaget en hänvisning till 3 kap. 11–17 §§. Lagrådet konstaterar att det i författningskommentaren emellertid bara hänvisas till 3 kap. 11 § och anför att det inte framstår som självklart om avsikten varit att tid för vilken återbetalning har ålagts men där återkravet har eftergivits på grund av särskilda skäl ska räknas med vid beräkningen av sammanhängande tid i riksdagen eller om avsikten varit den motsatta. Genom att på detta sätt hänvisa till alla de bestämmelser som handlar om återkrav, inklusive 17 § tredje stycket som handlar om eftergift, kommer endast tid för vilken återbetalningskrav inte har eftergivits att omfattas av de rubricerade bestämmelserna. En ledamots sammanhängande tid i riksdagen ligger till grund för beräkningen av inkomstgaranti och ekonomiskt omställningsstöd. Det bör enligt Lagrådet i den fortsatta beredningen övervägas hur hänvisningarna ska utformas för att reglerna ska motsvara avsikten med dem.

Slutligen konstaterar Lagrådet att den föreslagna utformningen av 15 kap. 2 § innebär att beslut om eftergift av återkrav av arvode inte ska gå att överklaga. Om detta är avsikten bör detta, särskilt med tanke på att det är beslut som kan ha stor betydelse för den enskilde, enligt Lagrådet motiveras. Om avsikten i stället är att också eftergiftsbesluten ska kunna överklagas måste 13 kap. 17 § tredje stycket tas med i uppräknningen i 15 kap. 2 §.

Utskottets ställningstagande

All offentlig makt i Sverige utgår enligt regeringsformens portalparagraf från folket, och den svenska folkstyrelsen förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statskick (1 kap. 1 § RF). Riksdagsledamöterna har en central och mycket betydelsefull roll som det svenska folkets representanter i riksdagen. Att vara ledamot av riksdagen är därmed förenat med ett mycket stort ansvar. Utskottet vill liksom i sina tidigare uttalanden framhålla att en riksdagsledamot är förtroendevald och därmed inte anställd av riksdagen eller Riksdagsförvaltningen. Han eller hon är mot denna bakgrund fri att under eget ansvar inom vissa ramar själv bestämma hur uppdraget ska utföras och sin arbetsinsats, och det finns inga formella krav på hur stor arbetsinsats ska vara. Uppdraget som riksdagsledamot utförs inte bara i riksdagens verksamhet i formell mening utan också utanför riksdagen, bl.a. i den egna valkretsen. Det är ledamotens ansvar att leva upp till det givna förtroendet och i nästa val avgör väljarna om förtroendet ska förnyas. Utskottet vill framhålla vikten av att värna den enskilda riksdagsledamotens ställning, och det är mot denna bakgrund utskottet tidigare har avstyrkt förslag på regleringar som kan påverka uppdraget.

Att en ledamot som under en längre tid och utan godtagbar anledning väljer att inte delta i riksdagsarbetet ändå uppbär fullt arvode riskerar emellertid att skada väljarnas förtroende för riksdagen och det demokratiska systemet.

Utskottet, som konstaterar att det är ytterst ovanligt att ledamöter är frånvarande i en sådan omfattning att det innebär ett problem, delar riksdagsstyrelsens bedömning att det i de mest klandervärda fallen är motiverat med en möjlighet till återkrav av arvodet. Utskottet noterar dels att riksdagsstyrelsens förslag innebär att det för ett återbetalningskrav ska krävas en upprepad frånvaro och att ledamoten först blir uppmärksam på att han eller hon vid fortsatt frånvaro riskerar att drabbas av återkrav, dels att beslut i frågor om återkrav ska fattas av den oberoende arvodesnämnden, vars ordförande med förslaget ska vara eller ha varit ordinarie domare. Utskottet tillstyrker mot denna bakgrund riksdagsstyrelsens förslag.

Med anledning av Lagrådets synpunkter på vissa av lagförslagen i denna del lämnar utskottet förslag på vissa ändringar. Utskottet instämmer i Lagrådets språkliga och redaktionella synpunkter på förslaget till ändring i lagen med instruktion till Riksdagens arvodesnämnd och ersättningslagen. Utskottet anser när det gäller regleringen i 3 kap. 17 § ersättningslagen att det saknas skäl för att laga kraft av det ursprungliga beslutet om återkrav inte ska vara en förutsättning för samtliga former av verkställighet som regleras i bestämmelsen. Eftersom detta ändå följer av huvudregeln om laga kraft som en förutsättning för verkställighet saknas anledning att reglera det uttryckligen. I framställningen föreslås vidare i ett antal bestämmelser att tid som en ledamot har varit frånvarande i sådan omfattning att arvode ska kunna återkrävas inte ska ingå i beräkningen av ledamotens sammanhängande tid i riksdagen vid bestämmande av vissa ekonomiska stöd. Utskottet föreslår, med anledning av Lagrådets synpunkter, att hänvisningen i dessa bestämmelser ska göras enbart till 3 kap. 11 § ersättningslagen. Inte heller sådan tid som omfattas av ett återbetalningskrav som sedan eftergivits bör därmed ingå i beräkningen av ledamotens sammanhängande tid i riksdagen. Utskottet anser slutligen att ett beslut om eftergift av ett återkrav ska kunna överklagas. Detta föranleder en ändring i 15 kap. 2 § ersättningslagen.

Partilösa ledamöters platser i utskotten och andra riksdagsorgan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag att ledamöter som lämnar sin partigrupp i riksdagen också ska lämna sina uppdrag i utskott och vissa andra riksdagsorgan.

Framställningen

Riksdagsstyrelsen föreslår att en riksdagsledamot som lämnar sin partigrupp också därmed lämnar de uppdrag i utskott och andra riksdagsorgan som ledamoten valts till av kammaren på grund av sin partigruppstillhörighet. De

organ som omfattas är uppdrag i utskott och EU-nämnden, vissa delegationer till interparlamentariska församlingar, krigsdelegationen, Nordiska rådets svenska delegation, Riksbankens fullmäktige, riksdagens råd för Riksrevisionen, Riksdagens överklagandenämnd, riksdagsstyrelsen, Utrikesnämnden och valberedningen. Uppdrag i Domarnämnden och Valprovning-nämnden omfattas inte av förslaget.

Riksdagsstyrelsen ställer sig i allt väsentligt bakom de överväganden som gjorts av utredningen, som kan sammanfattas enligt följande. Förslaget motiveras, när det särskilt gäller uppdragen i utskotten, med att ledamotsuppdraget visserligen är personligt, men att partierna och partigrupperna i riksdagen samtidigt spelar en central roll. Riksdagens mandat fördelas mellan partier, och de ledamöter som väljs in i riksdagen tillhör ett parti. Utskottens främsta uppgift är att vara beredande organ för kammaren, och utskottens sammansättning bör därför avspegla de politiska majoritetsförhållandena i kammaren i så stor utsträckning som möjligt. En ledamot som väljs in i ett utskott väljs därmed enligt styrelsen genom att tillhöra en partigrupp. Man kan därför säga, anförs det, att platsen i ett utskott i den bemärkelsen inte är personlig. Om en ledamot lämnar sin partigrupp har grunden för att ledamoten fick ett uppdrag därmed upphört. Skulle inte uppdraget i ett utskott upphöra när en ledamot lämnar sin partigrupp avspeglar vidare det berörda utskottets sammansättning inte längre kammarens. Ett motsvarande resonemang kan föras om EU-nämnden.

När det gäller en riksdagsledamots uppdrag i Domarnämnden respektive Valprovning-nämnden anför riksdagsstyrelsen att det med hänsyn till dessa nämnders uppgifter, med kopplingar till frågor om bl.a. domstolars oberoende och förtroendet för landets valsysteem, är av central betydelse att uppdraget utövas utan partipolitiska hänsyn. Övervägande skäl talar därför enligt riksdagsstyrelsen för att den föreslagna bestämmelsen om partilösa ledamöter inte ska omfatta uppdrag i Domarnämnden och Valprovning-nämnden. Styrelsen konstaterar emellertid att en ledamot som lämnar en partigrupp själv kan begära att lämna även sådana uppdrag, vilket riksdagen då ska pröva.

Riksdagsstyrelsen konstaterar att möjligheten att väljas in i ett utskott för en annan partigrupp än den man valdes in i riksdagen för, då med beteckningen (-) kommer att finnas kvar även med den föreslagna ändringen.

Förslaget innebär dels en ändring i en huvudbestämmelse i RO, dels en ny tilläggsbestämmelse i RO.

Gällande ordning

Riksdagens mandat fördelas mellan de partier som har fått minst 4 procent av rösterna i valet (3 kap. 7 § RF). För varje mandat som ett parti har fått utses en riksdagsledamot och ersättare (3 kap. 9 § RF). I 14 kap. vallagen (2005:837) finns närmare bestämmelser om hur kandidater utses till ledamöter för respektive parti.

De riksdagsledamöter som tillhör samma parti formar tillsammans en partigrupp i riksdagen. En ledamot som lämnar sin partigrupp kvarstår som riksdagsledamot hela den resterande valperioden, då med beteckningen partilös, vilket brukar anges som (-) när det annars anges en partibeteckning.

Av 7 kap. 2 § RO framgår att riksdagen inom sig för varje valperiod ska välja ett konstitutionsutskott, ett finansutskott och ett skatteutskott, samt så många övriga utskott som behövs för riksdagsarbetet. I tillägsbestämmelse 7.2.1 anges de 15 utskott som finns för närvarande. Riksdagen ska också för varje valperiod inom sig välja en EU-nämnd (7 kap. 3 § RO). Utskotten och EU-nämnden består av ett udda antal ledamöter, lägst 15. Antalet fastställs av riksdagen på förslag av valberedningen (7 kap. 4 § RO och tillägsbestämmelse 7.4.1).

I RO finns också bestämmelser om bl.a. Utrikesnämnden och krigsdelegationen (13 kap. 9–12 §§), valberedningen (12 kap. 2 § samt tillägsbestämmelse 12.2.1 och 12.2.2), delegationer till mellanfolkliga organisationer (13 kap. 18 och 19 §§), riksdagsstyrelsen (4 kap. 4 § samt tillägsbestämmelse 4.4.1 och 4.4.2).

Val inom riksdagen regleras i 12 kap. RO. Där finns bl.a. bestämmelser om valbarhet, valberedningen, formerna för val och överklagande av val. Där regleras också vad som ska gälla om en ledamot lämnar riksdagen. I 12 kap. 13 § anges att den som är vald till ett uppdrag som förutsätter ledamotskap i riksdagen ska avgå från detta uppdrag bl.a. om han eller hon lämnar riksdagen. I 12 kap. 14 och 15 §§ finns bestämmelser om val av efterträdare i riksdagsorgan och kompletteringsval. Det finns inga bestämmelser om vad som händer om en ledamot lämnar sin partigrupp.

Tidigare behandling i utskottet

Under riksmötet 2001/02 behandlade konstitutionsutskottet en motion om begränsningar i ledamotsuppdraget vid byte av partitillhörighet (bet. 2001/02:KU13 s. 37 f.). Utskottet instämde i vad som anfördes i motionen om att det kan uppkomma problem i den politiska beslutsprocessen om politiskt förtroendevalda under en pågående mandatperiod byter parti och ändå behåller uppdrag som det varit partigruppernas sak att besätta. Utskottet såg dock stora svårigheter med att genom någon form av reglering finna en lösning på problemet. Utskottet framhöll även i detta sammanhang att en utgångspunkt är att varje enskild ledamot bär sitt mandat med det parlamentariska ansvar det innebär. Utskottet avstyrkte motionen.

Utskottet vidhöll detta ställningstagande våren 2004 vid behandling av en motion om förtroendevalda som lämnar sitt parti under mandatperioden och blir politiska vildar (bet. 2003/04:KU9 s. 18 f.). Utskottet har vid flera tillfällen upprepat sitt ställningstagande om riksdagsmandatets innebörd (bet. 2006/07:KU11 s. 23 f., bet. 2009/10:KU19 s. 24 f., bet. 2011/12:KU15 s. 24 f., bet. 2013/14:KU18 s. 35 f. och bet. 2016/17:KU30 s. 19 f.). Senast utskottet behandlade motionsyrkanden om begränsningar i ledamotsuppdraget vid byte

av partitillhörighet och om en möjlighet att avsätta riksdagsledamöter med en hög frånvaro var våren 2019 (bet. 2018/19:KU30 s. 58 f.). Utskottet vidhöll sina tidigare ställningstaganden och avstyrkte motionsyrkandena.

Våren 2021 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om ledamöter som lämnar sin partigrupp med en hänvisning till att frågan övervägdes av 2019 års riksdagsöversyn (bet. 2020/21:KU24 s. 15).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare har uttalat är utgångspunkten att varje ledamot under valperioden bär sitt mandat med det parlamentariska ansvar som det innebär. Det finns även i detta sammanhang anledning att framhålla att en ledamot mot denna bakgrund är fri att under eget ansvar inom vissa ramar själv bestämma hur uppdraget ska utföras och att det är väljarna som i nästa val avgör om ledamotens förtroende ska förnyas. Mot bakgrund framför allt av utskottens uppgift som beredande organ för kammaren och att utskottens sammansättning så långt som möjligt bör avspegla de politiska majoritetsförhållandena i kammaren finns emellertid skäl för att en ledamot som lämnar en partigrupp därmed samtidigt bör lämna sin utskottsplats. Detsamma gäller andra uppdrag inom riksdagen som ledamoten har valts till genom att tillhöra partigruppen. Utskottet anser att riksdagsstyrelsens avvägningar i denna del är väl avvägda och ställer sig därför bakom förslaget.

Tystnadsplikt i krigsdelegationens verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag att det ska vara möjligt för krigsdelegationen att besluta om tystnadsplikt i sin förberedande verksamhet.

Framställningen

Riksdagsstyrelsen föreslår att det ska vara möjligt att besluta om tystnadsplikt i krigsdelegationens förberedande verksamhet på samma sätt som i utskotten och EU-nämnden. En ledamot i krigsdelegationen ska enligt förslaget inte obehörigen få röja vad som enligt ett beslut av delegationen eller regeringen ska omfattas av sekretess till skydd för rikets säkerhet eller av annat synnerligen viktigt skäl som rör förhållandet till en främmande stat eller en mellanfolklig organisation.

Utredningen 2019 års riksdagsöversyn, vars överväganden riksdagsstyrelsen ställer sig bakom, konstaterar att det inte med nuvarande regler finns möjligheter att med stöd av RO förordna om tystnadsplikt för ledamöter inom ramen för krigsdelegationens förberedande verksamhet. Det har under senare år blivit en viss ökad aktivitet när det gäller krigsdelegationens förberedande

verksamhet, och det kan enligt utredningen rimligen uppstå situationer där det förekommer sekretessreglerade uppgifter i minst lika stor omfattning som det kan göra i utskotten och EU-nämnden, där det finns en möjlighet att besluta om tystnadsplikt. En möjlighet att besluta om tystnadsplikt även i krigsdelegationen kan vidare enligt utredningen innebära att företrädare för myndigheter som informerar delegationen kan vara mer öppenhjärtiga i sina redovisningar, vilket i sin tur innebär att delegationen får bättre information i sitt förberedande arbete.

De utgångspunkter som uttalats av konstitutionsutskottet i fråga om tystnadsplikt i utskotten och EU-nämnden bör, anför det, gälla även i fråga om krigsdelegationen (bet. 2017/18:KU7). Bland annat framhålls dels att avstämningar med partiledare eller gruppleddare i riksdagen inte anses utgöra ett obehörigt röjande, dels att det aldrig kan bli aktuellt att låta anställda i partikanslierna, t.ex. politiska sekreterare, ta del av uppgifter som omfattas av tystnadsplikt eftersom dessa inte omfattas av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL.

Förslaget innebär ändringar dels i en tilläggsbestämmelse i RO, dels i OSL.

Gällande ordning

Är riket i krig eller krigsfara, ska en inom riksdagen utsedd krigsdelegation träda i riksdagens ställe, om förhållandena kräver det (15 kap. 2 § RF). Medan krigsdelegationen är i riksdagens ställe utövar den riksdagens befogenheter (15 kap. 3 § RF).

Närmare bestämmelser om krigsdelegationen finns i RO. Enligt 13 kap. 11 § består delegationen av talmannen och 50 andra ledamöter som riksdagen väljer för varje valperiod. Krigsdelegationens ordförande och vice ordförande ska förbereda delegationens verksamhet för den händelse att delegationen träder i riksdagens ställe (tilläggsbestämmelse 13.11.1). Krigsdelegationen har genomfört övningar.

Enligt 15 kap. 1 § OSL gäller sekretess för en uppgift som rör Sveriges förbindelser med en annan stat eller i övrigt rör en annan stat, mellanfolklig organisation, myndighet, medborgare eller juridisk person i en annan stat eller en statslös, om det kan antas att det stör Sveriges mellanfolkliga förbindelser eller på annat sätt skadar landet om uppgiften röjs (s.k. utrikessekretess). Av 15 kap. 6 § första stycket OSL framgår att den tystnadsplikt som följer av utrikessekretessen inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter när det är fråga om uppgift vars röjande kan antas sätta rikets säkerhet i fara eller på annat sätt skada landet allvarligt.

Försvarssekretess regleras i 15 kap. 2 § OSL. Av bestämmelsen följer att sekretess gäller för uppgift som rör verksamhet för att försvara landet eller planläggning eller annan förberedelse av sådan verksamhet eller som i övrigt rör totalförsvaret, om det kan antas att det skadar landets försvar eller på annat sätt vållar fara för rikets säkerhet om uppgiften röjs. Rätten att meddela och

offentliggöra uppgifter råder endast i starkt begränsad omfattning på försvarssekretessens område (15 kap. 6 § tredje stycket OSL).

Av 41 kap. 2 § första stycket OSL följer att lagens bestämmelser om förbud mot att röja en uppgift eller i övrigt utnyttja den utanför den verksamhet för vilken den är sekretessreglerad inte gäller för riksdagens ledamöter om det är fråga om uppgifter som de har tagit emot under utförandet av sina uppdrag. Vissa bestämmelser om tystnadsplikt för riksdagsledamöter finns emellertid i 10 kap. 12 § RF beträffande uppgifter i Utrikesnämndens verksamhet, i 6 kap. 8 § RO beträffande vad som har framkommit under ett sammanträde i kammaren som har hållits bakom stängda dörrar och i 7 kap. 20 § RO om uppgifter i utskotten och EU-nämnden som omfattas av sekretess till skydd för bl.a. rikets säkerhet.

Den tystnadsplikt som kan följa av 10 kap. 12 § RF samt 6 kap. 8 § och 7 kap. 20 § RO har företräde framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter om det är fråga om uppgifter vilkas röjande kan antas sätta rikets säkerhet i fara eller på annat sätt skada landet allvarligt (44 kap. 1 § OSL).

En pågående utredning

En parlamentariskt sammansatt kommitté har fått i uppdrag att göra en översyn av bl.a. regleringen om krigsdelegationen (Ju 2021:13, dir. 2021:80). Kommittén ska bl.a. analysera om ordningen med en krigsdelegation allttjämt är ett ändamålsenligt sätt att organisera riksdagens arbete i krig och krigsfara, om det finns skäl till ändringar av bestämmelserna om krigsdelegationen samt krigsdelegationens sammansättning, funktion och befogenheter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar riksdagsstyrelsens bedömning att det bör finnas en möjlighet för krigsdelegationen att besluta om tystnadsplikt i sin förberedande verksamhet. Utskottet vill i detta sammanhang, i likhet med riksdagsstyrelsen, hänvisa till sina tidigare uttalanden dels om att avstämningar med partiledare eller gruppleddare i riksdagen inte anses utgöra ett obehörigt röjande, dels om att det aldrig kan bli aktuellt att låta anställda i partikanslierna, t.ex. politiska sekreterare, ta del av uppgifter som omfattas av tystnadsplikt eftersom dessa inte omfattas av bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen.

Budgetpropositionens lämnande och provisorisk budget

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag om när budgetpropositionen senast ska lämnas efter ett val till riksdagen och om provisorisk budget. Förslagen innebär bl.a. att den sista dagen för när budgetpropositionen ska lämnas de år det är val till riksdagen i augusti eller september kopplas till den obligatoriska statsministeromröstningen och att det klargörs att om riksdagen inte har fattat beslut om anslag för ett visst ändamål en vecka före årsskiftet får regeringen i den omfattning som behövs vidta åtgärder för att den senaste budgeten ska kunna gälla från årsskiftet.

Framställningen

Sista dag för att lämna budgetpropositionen efter ett val

Riksdagsstyrelsen föreslår att sista dag för att lämna budgetpropositionen de år när det är ordinarie eller extra val till riksdagen i augusti eller september kopplas till den obligatoriska statsministeromröstningen. Om regeringen sitter kvar efter omröstningen ska budgetpropositionen enligt förslaget lämnas inom tre veckor från omröstningen. Om omröstningen i stället medför att statsministern ska entledigas och ett förfarande för regeringsbildning ska inledas ska en ny regering på samma sätt som i dag lämna budgetpropositionen inom tre veckor efter att den har tillträtt. Detta gäller även om den nyss entledigade statsministern på nytt väljs av riksdagen.

Budgetpropositionen ska även fortsättningsvis lämnas senast den 15 november, men styrelsen föreslår att om denna dag infaller en fredag, lördag eller söndag ska budgetpropositionen i stället lämnas senast torsdagen närmast före den 15 november. Budgetpropositionen behöver enligt förslaget aldrig lämnas före den 20 september.

Riksdagsstyrelsen konstaterar vidare att ett extra val som hålls i början av augusti kan innebära att en ny regering tillträder mer än tre veckor före den 20 september. Statsministeromröstningen och ett eventuellt regeringsskifte påverkar i de fallen inte tidpunkten för överlämnande av budgetpropositionen, varför budgetpropositionen enligt styrelsen aldrig ska behöva lämnas före den 20 september.

Riksdagsstyrelsen konstaterar att nuvarande ordning innebär att statsministeromröstningen kan hållas så sent som dagen innan regeringen senast ska lämna budgetpropositionen. Detta är enligt styrelsen inte en bra ordning eftersom det i praktiken innebär att budgetpropositionen redan kan ha behövt beslutas när statsministeromröstningen hålls. Riksdagsstyrelsen anför vidare att även om en regering som kan sitta kvar efter en statsministeromröstning kan förväntas ha påbörjat arbetet med sin budgetproposition, kan de

förhandlingar som föregått omröstningen behöva få genomslag i budgetpropositionen.

När det gäller den allra sista dagen för att lämna budgetpropositionen anförs att förslaget om att budgetpropositionen ska lämnas senast torsdagen före den 15 november, om detta datum infaller en fredag, lördag eller söndag innebär att följdmotionstiden för budgetpropositionen löper ut en fredag i stället för måndagen därpå. Detta ger enligt styrelsen riksdagen ett något större tidsmässigt utrymme för behandling av budgetpropositionen.

Riksdagsstyrelsen framhåller att tidpunkten för när budgetpropositionen senast ska lämnas för att riksdagen ska kunna besluta om statens budget före budgetårets början innebär en avvägning mellan olika intressen. Å ena sidan måste riksdagen ges rimliga förutsättningar att utöva finansmakten och oppositionen ges tid att lämna motförslag. Berörda myndigheter behöver också tid för förberedelser med anledning av riksdagens beslut. Å andra sidan bör en ny regering få så mycket tid som möjligt för att kunna påverka budgetpropositionen.

Förslagen innebär ändringar i en tilläggsbestämmelse i riksdagsordningen.

Provisorisk budget

Riksdagsstyrelsen föreslår att det i budgetlagen (2001:203) klargörs att om riksdagen inte har fattat beslut om anslag för ett visst ändamål en vecka före årsskiftet får regeringen i den omfattning som behövs vidta åtgärder för att den senaste budgeten ska kunna gälla från årsskiftet.

2019 års riksdagsöversyn, vars överväganden riksdagsstyrelsen ställer sig bakom, konstaterar att bestämmelsen i 9 kap. 5 § RF innebär vissa tidsmässiga oklarheter. Det kan, menar utredningen, hävdas att första styckets ordalydelse innebär att man måste avvakta tills budgetperiodens början med att besluta om s.k. provisorisk budget, eftersom det är först då man kan veta om riksdagen har beslutat om en budget eller inte. Utredningen menar dock att detta inte synes ha varit lagstiftarens avsikt och att riksdagen också med gällande reglering har möjlighet att redan i december besluta om anslag för det kommande budgetåret i den omfattning som behövs för tiden till dess att en budget ha beslutats.

När det emellertid gäller situationen som regleras i andra stycket, att riksdagen inte ens har beslutat om en provisorisk budget och den senaste budgeten därför ska gälla tills vidare, föreslår riksdagsstyrelsen att det, för att det inte ska råda något tvivel om att regeringen kan vidta nödvändiga åtgärder före årsskiftet, införs en bestämmelse i budgetlagen som klargör att regeringen kan vidta nödvändiga åtgärder. Om riksdagen senast en vecka före det följande budgetårets början inte har fattat beslut om ett anslag för ett visst ändamål bör regeringen därmed få vidta åtgärder i den omfattning som behövs för att den senaste budgeten ska kunna gälla från årsskiftet.

Förslaget innebär en ändring i budgetlagen.

Gällande ordning

Ordinarie val till riksdagen hålls den andra söndagen i september vart fjärde år (3 kap. 3 § RF och 1 kap. 3 § vallagen [2005:837]). Regeringen får enligt 3 kap. 11 § RF besluta om extra val till riksdagen mellan ordinarie val. Ett extra val ska hållas inom tre månader efter ett sådant beslut.

Den nyvalda riksdagen ska enligt 6 kap. 3 § RF senast två veckor efter det att den samlats pröva frågan om statsministern har tillräckligt stöd i riksdagen. Om statsministern redan har entledigats ska någon sådan omröstning inte hållas. Om mindre än hälften av riksdagens ledamöter röstar nej i omröstningen ska statsministern sitta kvar. Om mer än hälften av riksdagens ledamöter röstar nej ska statsministern entledigas. Talmannen ska då inleda ett förfarande enligt 6 kap. 4–6 §§ RF för regeringsbildning. Efter överläggning med de vice talmännen lämnar talmannen sedan ett förslag till riksdagen. Riksdagen ska inom fyra dagar pröva förslaget genom omröstning. Om mer än hälften av riksdagens ledamöter röstar mot förslaget är det förkastat, i annat fall är det godtaget. Förkastar riksdagen talmannens förslag fyra gånger ska förfarandet avbrytas och återupptas först efter ett extra val till riksdagen.

Regeringen lämnar förslag till riksdagen genom propositioner (9 kap. 2 § RO). Särskilda bestämmelser finns i 9 kap. 5 och 6 §§ RO om avlämnande av budgetpropositionen. Enligt tilläggsbestämmelse 9.5.1 ska budgetpropositionen lämnas senast den 20 september. De år då riksdagsval hålls i september ska budgetpropositionen i stället lämnas senast två veckor efter riksmötets öppnande. Om detta till följd av ett regeringsskifte inte är möjligt, ska budgetpropositionen lämnas inom tre veckor efter det att en ny regering har tillträtt, dock senast den 15 november.

Regeringen lämnar en budgetproposition till riksdagen, som beslutar om budget för det följande budgetåret eller, om det finns särskilda skäl, för en annan budgetperiod. Riksdagen beslutar därvid om en beräkning av statens inkomster och om anslag för bestämda ändamål (9 kap. 2 och 3 §§ RF).

Om riksdagen inte har beslutat om en budget före budgetperiodens början, beslutar riksdagen enligt 9 kap. 5 § första stycket RF i den omfattning som behövs om anslag för tiden till dess en budget har beslutats (s.k. provisorisk budget). Riksdagen kan uppdra åt finansutskottet att fatta ett sådant beslut på riksdagens vägnar. Om riksdagen inte har beslutat om anslag för ett visst ändamål, ska den senaste budgeten, med de ändringar som följer av andra beslut av riksdagen, gälla till dess anslag beslutats (9 kap. 5 § andra stycket RF).

Ett ärende som gäller statens budget för närmast följande budgetår ska enligt 11 kap. 15 § andra stycket RO avgöras före budgetårets början om det inte utan olägenhet för beslut om statens budget kan avgöras senare.

Utskottets ställningstagande

Frågan om när budgetpropositionen senast ska lämnas efter ett val inrymmer avvägningar mellan olika intressen. Å ena sidan måste propositionen lämnas i

sådan tid att riksdagen får rimliga förutsättningar att utöva finansmakten och oppositionen ges tid att lämna motförslag. Dessutom förutsätter många budgetbeslut att myndigheter ges tillräcklig tid för nödvändiga förberedelser. Å andra sidan har en regering behov av att få så mycket tid som möjligt för att kunna påverka budgetpropositionen. Utskottet, som anser att riksdagsstyrelsens förslag i denna del utgör en rimlig sådan avvägning, ställer sig bakom förslagen om när budgetpropositionen senast ska lämnas och om provisorisk budget.

Riksdagens medalj

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag till lag om riksdagens medalj. Förslaget innebär att talmannen ska få dela ut riksdagens medalj till ledamöter som lämnar riksdagen och till andra som har gjort förtjänstfulla insatser för riksdagen.

Framställningen

Riksdagsstyrelsen föreslår att riksdagen antar en lag om riksdagens medalj. Enligt den föreslagna lagen ska talmannen få besluta att dela ut riksdagens medalj m.m. till ledamöter som lämnar riksdagen och till andra som har gjort förtjänstfulla insatser för riksdagen. Medaljer och andra avgångsgåvor ska kunna lämnas enligt följande:

- En ledamot som lämnar riksdagen kan få ett diplom och en guldfärgad riksdagsnål av talmannen.
- En ledamot som lämnar riksdagen efter minst sex års tjänstgöring i följd kan utöver diplom och riksdagsnål få riksdagens medalj i åttonde storleken.
- En ledamot som lämnar riksdagen efter minst tolv års tjänstgöring i följd kan utöver diplom och riksdagsnål få riksdagens medalj i tolfte storleken. En medalj i tolfte storleken ska också kunna ges till en ledamot som lämnar riksdagen efter minst sex års tjänstgöring i följd varav fyra som gruppleddare, utskottsordförande, talman eller vice talman.
- En ledamot som har fått riksdagens medalj och därefter på nytt uppfyller förutsättningarna för att få en medalj i samma storlek kan i stället för en medalj få en romersk siffra i silver att fästa på medaljens band. Den romerska siffran ska ange vilken gång i ordningen ledamoten uppfyller förutsättningarna för en medalj i den aktuella storleken.
- Andra än ledamöter kan få riksdagens medalj för särskilt eller synnerligen förtjänstfulla insatser för riksdagen.

Om det finns särskilda skäl ska talmannen få besluta att en ledamot ska få en medalj även om förutsättningarna enligt ovan inte är uppfyllda. Vidare ska

talmannen om det finns synnerliga skäl kunna besluta att en ledamot inte ska få ett diplom, en riksdagsnål eller en medalj trots att förutsättningarna för detta är uppfyllda.

Riksdagsstyrelsen konstaterar att det för närvarande inte finns någon reglering av tilldelningen av riksdagsmedaljer. En lagreglering gör det enligt riksdagsstyrelsen tydligare vad som gäller. Styrelsen anser dock, till skillnad från 2019 års riksdagsöversyn, att regleringen bör ske i vanlig lag och inte i RO.

I framställningen redovisas riksdagsstyrelsens närmare överväganden om bl.a. förutsättningarna för en ledamot som lämnat riksdagen och sedan återväljs att få en medalj, respektive för en ledamot som beviljats ledighet för uppdrag som exempelvis statsråd eller statssekreterare att räkna med tiden för ett sådant uppdrag i den tid som kan ge rätt till en medalj. Det ges också exempel på vad som kan motivera att talmannen delar ut en medalj trots att förutsättningarna för detta inte är uppfyllda, respektive inte delar ut en medalj trots att förutsättningarna för detta är uppfyllda. I framställningen ges vidare exempel på särskilda eller synnerliga insatser för riksdagen som kan utgöra grund för att någon som inte är riksdagsledamot tilldelas en medalj.

Förtjänstutredningen

Med anledning av tillkännagivanden på förslag av konstitutionsutskottet och försvarsutskottet (bet. 2017/18:KU28 och bet. 2017/18:FöU8) beslutade regeringen den 7 november 2019 att ge en parlamentariskt sammansatt kommitté i uppdrag att bl.a. göra en översyn av det offentliga belönings-systemet (dir. 2019:76 och 2020:127). Enligt direktiven skulle kommittén bl.a. kartlägga formerna för tilldelande av regeringens och förvaltningsmyndigheternas olika offentliga belöningar och ta ställning till om dessa bör ändras. Kommittén, som antog namnet Förtjänstutredningen (Ju 2019:09), redovisade sitt uppdrag i september 2021 i betänkandet Ett modernt belöningsystem, de allmänna flaggdagarna och redovisningen av anslaget till hovet (SOU 2021:74). Kommittén föreslår bl.a. ett centralt system för belöning av förtjänstfulla insatser, inrättandet av ett fristående råd som ska granska nomineringar och avge yttranden till regeringen samt att utmärkelser inom det statliga ordensväsendet på nytt ska kunna delas ut till svenska medborgare. Föreslagna lagändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som inte har någonting att invända mot förslaget, tillstyrker riksdagsstyrelsens förslag till lag om riksdagens medalj.

Val av riksdagens råd för Riksrevisionen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag att val av ledamöter och suppleanter i riksdagens råd för Riksrevisionen ska kunna förrättas med gemensam lista, med utskottets tillägg som innebär en reglering av att nomineringen av ordförande och en eller flera vice ordförande ska göras med minst en person från konstitutionsutskottet och minst en person från finansutskottet.

Framställningen

Riksdagsstyrelsen föreslår att konstitutionsutskottet och finansutskottet ska kunna föreslå val till riksdagens råd för Riksrevisionen med en gemensam lista. Eftersom samtliga partigrupper ska vara representerade i rådet bör det råda enighet i utskotten för en gemensam lista. 2019 års riksdagsöversyn, vars överväganden och förslag riksdagsstyrelsen ställer sig bakom, konstaterar att eftersom det är ledamöter och suppleanter till ett organ som ska väljas är det rimligt att kammaren får ett samlat förslag från de båda utskotten. Riksdagsstyrelsen föreslår mot den bakgrunden att de två utskotten ska kunna föreslå val med en gemensam lista. Eftersom samtliga partigrupper ska vara representerade i rådet bör det råda enighet i utskotten för en gemensam lista.

Förslaget innebär en ändring i en tilläggsbestämmelse i riksdagsordningen.

Gällande ordning

Riksdagen väljer för varje valperiod riksdagens råd för Riksrevisionen, enligt 13 kap. 8 § RO. Rådet består av en riksdagsledamot från varje partigrupp som avses i 3 kap. 5 §. Riksdagen väljer bland rådets ledamöter en ordförande och en eller flera vice ordförande.

Konstitutionsutskottet och finansutskottet bereder val av riksdagens råd för Riksrevisionen, enligt tilläggsbestämmelse 13.8.1. Av det sammantagna antalet ledamöter och suppleanter i rådet ska, enligt tilläggsbestämmelsens andra stycke, hälften nomineras av konstitutionsutskottet bland dess ledamöter och suppleanter och den andra hälften av finansutskottet bland dess ledamöter och suppleanter. Den parlamentariska kommittén 2017 års riksrevisionsutredning uttalade (2017/18:URF2 s. 122 f.) bl.a. att en reglering som innebär att ledamöterna i rådet utses bland konstitutionsutskottets och finansutskottets ledamöter skulle skapa en formell och praktisk koppling mellan finansutskottet, konstitutionsutskottet och rådet. Det skulle också skapa goda möjligheter för ledamöterna i rådet att vända sig till respektive partigrupp i utskotten för att kunna förmedla information, diskutera och förankra synpunkter. Ordningen skulle enligt kommittén också sannolikt innebära att riksdagens kunskap om Riksrevisionen och dess verksamhet byggs upp och tas om hand på ett bättre

sätt. Under innevarande valperiod har det utvecklats en praxis hos konstitutionsutskottet och finansutskottet som innebär att utskotten efter varje rådsmöte får en rapport från en företrädare för rådet.

När en ledamot eller suppleant i rådet avgår i förtid och ska ersättas, bereds valet enligt samma ordning som vid valperiodens början.

Riksdagens valberedning får enligt 12 kap. 7 § RO vid val som avser två eller flera personer lägga fram en gemensam lista. Av 14 § samma kapitel följer att om någon som har valts till ett organ som vid valperiodens början tillsattes genom val på gemensam lista lämnar sitt uppdrag i förtid, ska den eller de partigrupper som han eller hon var vald för göra en anmälan till talmannen om en efterträdare. Talmannen förklarar den anmälda efterträdaren vald. Om en sådan anmälan inte görs eller om mer än en person anmäls, utser talmannen en efterträdare.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i utredningens och riksdagsstyrelsens överväganden och ställer sig bakom förslaget att utskotten, vid beredning av val till riksdagens råd för Riksdagsrevisionen, får lägga fram en gemensam lista om förslaget är enhälligt.

Utskottet vill uppmärksamma att 12 kap. 14 § RO blir tillämplig om en ledamot eller suppleant i rådet som valts på gemensam lista lämnar uppdraget i förtid. Ersättaren utses genom att berörd partigrupp anmäler efterträdare direkt till talmannen. Även om det således inte längre kommer att vara konstitutionsutskottet eller finansutskottet som föreslår efterträdare i dessa fall vill utskottet framhålla vikten av den koppling som tidigare påtalats ska finnas mellan utskott och rådet (2017/18:URF2 s. 122). Kretsen som kan komma i fråga när ledamöter och suppleanter ska utses till rådet är ledamöter och suppleanter i konstitutionsutskottet och finansutskottet, och det kan enligt utskottet förväntas att det är ledamöter eller arbetande suppleanter i de två utskotten som utses till rådet för att kopplingen mellan utskotten och rådet ska kunna upprätthållas i praktiken. Det kan tilläggas att om rådets ledamöter och suppleanter vid valperiodens början valts var för sig, därför att det inte funnits ett enhälligt förslag, ska kompletteringsval beredas av konstitutionsutskottet respektive finansutskottet enligt samma ordning som tillämpas i dag.

Vidare vill utskottet särskilt uppmärksamma situationen att en ledamot som avgår i förtid är rådets ordförande eller en vice ordförande. När hans eller hennes avsägelse bifallits i kammaren och en ny ledamot anmäls till talmannen som i kammaren förklarar vederbörande vald (eller den nya ledamoten valts av kammaren om det inledande valet till rådet inte skett med gemensam lista), ska en ny ordförande eller vice ordförande väljas av kammaren, efter nominering från konstitutionsutskottet eller finansutskottet. Hur det valet ska beredas (av endera av konstitutionsutskottet eller finansutskottet eller bägge) följer inte av någon reglering. Enligt utskottet bör det vara en utgångspunkt att minst en av rådets ordförande och vice ordförande ska komma från

konstitutionsutskottet och minst en från finansutskottet. En reglering av detta skulle säkerställa att båda utskotten är representerade i rådets presidium. Genom en sådan reglering får även anses följa att valet ska beredas av det utskott där ordföranden eller vice ordföranden som ska ersättas är eller har varit ledamot. Utskottet föreslår därför en sådan reglering.

Lagförslagen i övrigt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag om att ordförandekonferensen ska få sammanfatta resultatet av sina överläggningar i slutsatser, att de vice talmännen ingår i ordförandekonferensen, att deltagandet i särskilt anordnade debatter ska kunna begränsas till olika kategorier av deltagande, att samrådet vid planeringen av kammarens arbete i högre utsträckning ska ske mellan talmannen och gruppledarna, hur kammarens föredragningslista ska utformas i vissa fall, hur delegationer till mellanfolkliga organisationer och vice gruppledare regleras i riksdagsordningen samt att beslutanderätten när det gäller kollektivavtal och stridsåtgärder vid Riksdagsförvaltningen i vissa fall flyttas från riksdagsstyrelsen till riksdagsdirektören.

Framställningen

Ordförandekonferens roll och sammansättning

Riksdagsstyrelsen föreslår att ordförandekonferensen får sammanfatta resultatet av sina överläggningar i slutsatser. Slutsatserna ska göras tillgängliga för utskotten och EU-nämnden. Vidare föreslås att de vice talmännen ska ingå i ordförandekonferensen och ersätter talmannen om han eller hon är förhindrad att delta vid ett sammanträde.

Ordförandekonferensen överlägger i frågor av gemensamt intresse för verksamheten i kammaren, utskotten och EU-nämnden och består av talmannen som ordförande samt utskottens och EU-nämndens ordförande (4 kap. 5 § RO och tilläggsbestämmelse 4.5.1). Riksdagsstyrelsen anför att med den föreslagna regleringen kan ordförandekonferensens arbete ges en tydligare struktur. Konferensen bör enligt styrelsen sträva efter enighet när den tar fram slutsatserna. Därigenom kan dessa få legitimitet och genomslag i utskotten.

Utredningen, vars överväganden riksdagsstyrelsen ställer sig bakom, anför att uttalanden vid inrättandet av ordförandekonferensen tyder på att avsikten var att de vice talmännen skulle ingå i konferensen. Detta kom emellertid inte att regleras i riksdagsordningen. De vice talmännen har en roll i ledningen av verksamheten i kammaren, och det är enligt riksdagsstyrelsen naturligt att de

deltar i ordförandekonferensen. De bör också kunna ersätta talmannen som ordförande i konferensen när denne har förhinder, på samma sätt som de ersätter talmannen i exempelvis ledningen av riksdagens arbete och av kammarens sammanträden.

Förslagen innebär ändringar i huvud- och tilläggsbestämmelser i RO.

Yttranderätten i särskilt anordnade debatter

Riksdagsstyrelsen föreslår att talmannens rätt att efter samråd med gruppledarna besluta om begränsningar av yttranderätten i debatter utan samband med annan handläggning, s.k. särskilt anordnade debatter, utökas till att också avse begränsningar av olika kategorier av talare.

Av 6 kap. 23 § RO följer att talmannen efter samråd med gruppledarna får besluta att en särskilt anordnad debatt får begränsas till ett särskilt ämne eller delas in i avsnitt efter ämne. I framställningen konstateras att begränsningar i deltagande i sådana debatter, exempelvis med innebörden att bara partiledare eller gruppleddare får delta, bygger på överenskommelser med gruppledarna och inte med gällande ordning kan göras tvingande enligt RO. Utredningen, vars överväganden riksdagsstyrelsen ställer sig bakom, framhåller att ledamöters och statsråds yttranderätt när ett ärende ska avgöras i kammaren (4 kap. 6 § RF) är en ordning av central betydelse som ska värnas även fortsättningsvis men att det här är fråga om debatter som inte föregår något beslut av kammaren. Praxis är enligt utredningen att en företrädare per parti deltar i de särskilda debatterna.

Förslaget innebär en ändring i en huvudbestämmelse i RO.

Vissa frågor om samråd vid planeringen av kammarens arbete

Riksdagsstyrelsen föreslår att talmannen ska samråda med gruppledarna i stället för med riksdagsstyrelsen inför beslut om planeringen av arbetet i kammaren och när kammaren ska sammanträda samt att talmannen efter samråd med gruppledarna ska lämna förslag till kammaren om vilken dag i september det nya riksmötet ska inledas under år då det inte hålls ordinarie val till riksdagen. Ett sådant förslag lämnas i dag av riksdagsstyrelsen.

Av 6 kap. 2 § RO följer att talmannen beslutar om planeringen av arbetet i kammaren och om när kammaren ska sammanträda. Inför sådana beslut ska han eller hon samråda med riksdagsstyrelsen (tilläggsbestämmelse 6.2.1). Av 3 kap. 8 § RO följer vidare att när det inte är ett valår ska ett nytt riksmöte inledas den dag i september som kammaren har fastställt under det föregående riksmötet. Riksdagsstyrelsen lämnar enligt tilläggsbestämmelse 3.8.1 förslag till kammaren inför ett sådant beslut.

2019 års riksdagsöversyn, vars överväganden riksdagsstyrelsen ställer sig bakom, anför att talmannens samråd med gruppledarna har ökat i omfattning under de senaste decennierna och att gruppledarna är väl förtrogna med frågor om riksdagsarbetet. Dessutom sammanträder gruppledarna betydligt oftare än riksdagsstyrelsen, vilket medför en större flexibilitet vid talmannens samråd.

Övervägande skäl talar därför enligt utredningen för att talmannens samråd om kammarens planering ska ske med gruppledarna i stället för med riksdagsstyrelsen. Även med en sådan ordning kommer Riksdagsförvaltningen enligt utredningen att ha en central roll i processen.

När det gäller vem som ska ha förslagsrätten för vilken dag ett nytt riksmöte ska inledas konstaterar utredningen att talmannen redan lämnar förslag till kammaren när det gäller andra datum och tidsfrister. Det är enligt utredningen rimligt att det är talmannen som efter samråd med gruppledarna föreslår för kammaren vilken dag nästkommande riksmöte ska inledas.

Förslagen innebär ändringar i tilläggsbestämmelser i RO.

Kammarens föredragningslista i vissa fall

Riksdagsstyrelsen föreslår att det ska tydliggöras att det bara är *prövningen* av ett yrkande om folkomröstning i en grundlagsfråga, ett förslag till ny statsminister eller ett yrkande om misstroendeförklaring som ska tas upp som första punkt på kammarens föredragningslista.

Talmannen ska enligt 6 kap. 13 § RO till varje sammanträde som huvudregel upprätta en föredragningslista över vad som ska behandlas under sammanträdet. Föredragningslistan ska göras tillgänglig för ledamöterna. Vid sammanträdet ska ärenden och val behandlas i den ordning som de har tagits upp på föredragningslistan. I tilläggsbestämmelse 6.13.1 anges vilka yrkanden som ska tas upp först på föredragningslistan. Yrkande om folkomröstning i en grundlagsfråga, statsministeromröstning enligt 6 kap. 3 § RF, förslag till ny statsminister eller yrkande om misstroendeförklaring, ska enligt bestämmelsen tas upp som första punkt på föredragningslistan. Om det finns fler än ett sådant yrkande, ska de tas upp i den nämnda ordningen. Talmannen får bestämma en annan ordning mellan statsministeromröstning och ett yrkande om misstroendeförklaring.

I framställningen anförts att det med den föreslagna ändringen tydliggörs att det inte är nödvändigt att själva framläggandet eller bordläggningen av sådana förslag tas upp som första punkt på föredragningslistan. Det är därmed bara när dessa ärenden ska avgöras av kammaren som den nämnda ordningen ska gälla.

Förslaget innebär en ändring i en tilläggsbestämmelse i RO.

Delegationer till mellanfolkliga organisationer

Riksdagsstyrelsen föreslår att bestämmelsen i 13 kap. 19 § RO ersätts med en mer allmänt formulerad bestämmelse om att talmannen efter samråd med gruppledarna får

- besluta att riksdagsledamöter ska delta i ett internationellt parlamentariskt samarbete som inte bygger på en internationell överenskommelse
- utse ledamöter i en sådan delegation
- besluta hur en sådan delegation ska redovisa sin verksamhet.

Riksdagsledamöter deltar i delegationer till ett antal interparlamentariska församlingar. Om deltagandet bygger på en internationell överenskommelse enligt 10 kap. 1 § RF väljs de svenska delegationerna av kammaren (13 kap. 18 § RO och tilläggsbestämmelse 13.18.1). Andra delegationer utses av talmannen efter samråd med gruppledarna. Riksdagsstyrelsen anför att vilka mellanfolkliga samarbeten svenska riksdagsledamöter deltar i kan ändras över tid. Det är därför önskvärt att regleringen i RO omfattar alla de delegationer som talmannen utser efter samråd med gruppledarna. Genom den föreslagna regleringen skapas enligt styrelsen ett uttryckligt lagstöd för den ordning som redan tillämpas. Det bör också tydliggöras att talmannen efter samråd med gruppledarna också beslutar hur delegationerna ska redovisa sin verksamhet.

Förslagen innebär dels att en huvudbestämmelse i RO upphör att gälla, dels ändringar i huvud- och tilläggsbestämmelser i RO.

Regleringen av vice gruppledare

Riksdagsstyrelsen föreslår att det av RO ska framgå att en partigrupp kan utse en eller flera personliga ersättare för gruppledaren.

Med gruppledare avses enligt 1 kap. 3 § RO den särskilda företrädare som är utsedd av en partigrupp som i riksdagsvalet har fått minst 4 procent av rösterna i hela riket för att samråda med talmannen. Partigrupperna ska enligt 4 kap. 3 § RO utse en gruppledare och en personlig ersättare för denne (vice gruppledare). Riksdagsstyrelsen konstaterar att det i praktiken förekommer att partigrupper har mer än en vice gruppledare och anför att RO bör avspegla detta förhållande.

Förslaget innebär en ändring i en huvudbestämmelse i RO.

Beslutsordningen för tecknande av kollektivavtal och stridsåtgärder

Riksdagsstyrelsen föreslår att beslutanderätten när det gäller kollektivavtal, förutom beslut om att teckna huvudavtal, och stridsåtgärder flyttas från riksdagsstyrelsen till riksdagsdirektören. Riksdagsförvaltningen ska ge ett arbetsgivar Kollegium med representanter för riksdagens myndigheter möjlighet att framföra synpunkter i förhandlingsfrågor som rör dessa myndigheter när ett centralt kollektivavtal ska slutas och när Riksdagsförvaltningen i övrigt företräder riksdagens myndigheter som arbetsgivare.

Riksdagsstyrelsen konstaterar att de flesta kollektivavtal som Riksdagsförvaltningen tecknar till stor del är likalydande med de avtal som Arbetsgivarverket tecknar. Det anföras att den nuvarande ordningen är omständlig och tidskrävande och att det inte behöver vara styrelsen som beslutar om kollektivavtal som inte är huvudavtal.

Förslagen innebär ändringar i lagen (2011:745) med instruktion för Riksdagsförvaltningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det finns fördelar med ett erfarenhetsutbyte mellan utskotten och med att arbetsformerna i de olika utskotten inte avviker från varandra i alltför stor utsträckning. En sammanfattning och spridning av ordförandekonferensens slutsatser kan i ett sådant sammanhang bidra till mer enhetliga arbetsformer. Utskottet, som i likhet med riksdagsstyrelsen vill framhålla att sådana slutsatser emellertid aldrig bli rättsligt bindande och att det ytterst är varje utskott som inom ramen för riksdagsordningen och andra lagar beslutar om sina arbetsformer, ställer sig bakom riksdagsstyrelsens förslag om ordförandekonferensens roll och sammansättning.

När det gäller förslaget om yttranderätten i debatter som inte gäller ärenden, s.k. särskilt anordnade debatter, konstaterar utskottet att riksdagens ledamöter och statsråden av regeringsformen garanteras rätt att yttra sig i kammaren (4 kap. 6 § RF). Ledamöternas fria yttranderätt är av central betydelse i riksdagsarbetet och i utövandet av deras uppdrag. Grundlagsregleringen gäller emellertid inför ärendenas avgörande, och yttranderätten i sådana fall påverkas inte av det nu aktuella förslaget. De debatter som omfattas av förslaget gäller inte ärenden och ska inte föregå någon votering i kammaren. Utskottet konstaterar också att förslaget innebär en reglering av en redan gällande och inte ifrågasatt praxis, och har mot denna bakgrund inte någon invändning mot förslaget i denna del.

Utskottet ställer sig härutöver bakom förslagen om talmannens och gruppledarnas samråd vid planeringen av kammarens arbete, utformningen av kammarens föredragningslista i vissa fall, regleringen av riksdagens delegationer till mellanfolkliga delegationer, regleringen av vice gruppledare samt beslutsordningen för tecknande av kollektivavtal och stridsåtgärder vid Riksdagsförvaltningen. Utskottet föreslår en redaktionell ändring i form av en rubrik närmast före 13 kap. 18 § RO.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Framställningen

Framställning 2020/21:RS5 2019 års riksdagsöversyn:

1. Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag till lag om riksdagens medalj.
2. Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i regeringsformen.
3. Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i riksdagsordningen.
4. Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i riksdagsordningen.
6. Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
7. Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i budgetlagen (2011:203).
8. Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i lagen (2011:745) med instruktion för Riksdagsförvaltningen.
9. Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i lagen (2012:883) med instruktion för Riksdagens arvodesnämnd.
10. Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter.

BILAGA 2

Riksdagsstyrelsens lagförslag

1 Förslag till lag om riksdagens medalj

Häri genom föreskrivs följande.

Lagens innehåll

1 § I denna lag finns bestämmelser om riksdagens medalj och andra avgångsgåvor till riksdagens ledamöter och om riksdagens medalj till andra än ledamöter.

Beslut om riksdagens medalj

2 § Talmannen får besluta att dela ut riksdagens medalj till ledamöter som lämnar riksdagen och till andra personer som har gjort förtjänstfulla insatser för riksdagen.

Förutsättningar för riksdagens medalj och andra avgångsgåvor

3 § En ledamot som lämnar riksdagen kan få ett diplom och en guldfärgad riksdagsnål av talmannen.

4 § En ledamot som lämnar riksdagen efter minst sex års tjänstgöring i följd kan utöver diplom och riksdagsnål få riksdagens medalj i åttonde storleken.

Lämnar en ledamot riksdagen efter minst tolv års tjänstgöring i följd kan ledamoten få riksdagens medalj i tolfte storleken. Medalj i tolfte storleken får också ges till en ledamot som lämnar riksdagen efter att ha tjänstgjort i minst sex år i följd samt under minst fyra av dessa år även varit gruppleddare, utskottsordförande, talman eller vice talman.

En ledamot som har fått riksdagens medalj och därefter på nytt uppfyller förutsättningarna för att få en medalj i samma storlek kan i stället för en medalj få en romersk siffra i silver att fästa på medaljens band. Den romerska siffran anger vilken gång i ordningen ledamoten uppfyller förutsättningarna för att tilldelas medaljen i aktuell storlek.

5 § Om det finns särskilda skäl får talmannen besluta att en ledamot ska få en medalj även om förutsättningarna inte är uppfyllda.

Om det finns synnerliga skäl får talmannen besluta att en ledamot inte ska få ett diplom, en riksdagsnål eller en medalj trots att förutsättningarna är uppfyllda.

Medalj till andra än ledamöter

6 § Riksdagens medalj får ges till andra än ledamöter för särskilt eller synnerligen förtjänstfulla insatser för riksdagen. För särskilt förtjänstfulla insatser får medaljen i åttonde storleken ges. För synnerligen förtjänstfulla insatser får medaljen i tolfte storleken ges.

Utformningen av riksdagens medalj

7 § Medaljen tillverkas i förgyllt, kontrollerat silver, i åttonde (31 mm) respektive tolfte (43 mm) storleken.

Medaljens åtsida upptar Tre kronor i upphöjd relief liggande på välvda horisontella linjer. Runt detta finns symboler och linjer i upphöjd relief. Frånsidan på en medalj som tilldelas en avgående ledamot upptar ”RIKSDAGSLEDAMOT” i upphöjd relief samt under det namnet på ledamoten och på raden därunder årtal. Frånsidan på en medalj som tilldelas någon annan än en riksdagsledamot upptar ”FÖR INSATSER FÖR RIKSDAGEN” i upphöjd relief samt därunder namnet på den som tilldelas medaljen.

Bandet som hör till medaljen är blått med två gula ränder i mitten och en gul rand vid varje kant.

Ytterligare föreskrifter

8 § Riksdagsförvaltningen kan meddela föreskrifter till lagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

2 Förslag till lag om ändring i regeringsformen

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 21 § regeringsformen¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

21 §

Yttrande från Lagrådet inhämtas av regeringen eller, enligt vad som närmare anges i riksdagsordningen, av ett riksdagsutskott.

Yttrande från Lagrådet inhämtas av regeringen eller, enligt vad som närmare anges i riksdagsordningen, av ett riksdagsutskott *eller ett annat riksdagsorgan.*

Ett yttrande ska inhämtas innan riksdagen beslutar

1. grundlag om tryckfriheten eller om motsvarande frihet att yttra sig i ljudradio, television och vissa liknande överföringar, offentliga uppspelningar ur en databas samt tekniska upptagningar,
2. lag om begränsning av rätten att ta del av allmänna handlingar,
3. lag som avses i 2 kap. 14–16 §§, 20 § eller 25 §,
4. lag om behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad,
5. lag om kommunal beskattning eller lag som innebär åligganden för kommunerna,
6. lag som avses i 2 § första stycket 1 eller 2 eller lag som avses i 11 eller 12 kap., eller
7. lag som ändrar eller upphäver en lag enligt 1–6.

Bestämmelserna i andra stycket gäller dock inte, om Lagrådets granskning skulle sakna betydelse på grund av frågans beskaffenhet eller skulle fördröja lagstiftningsfrågans behandling så att avsevärt men uppkommer. Föreslår regeringen att riksdagen ska meddela lag i något av de ämnen som avses i andra stycket och har Lagrådets yttrande dessförinnan inte inhämtats, ska regeringen samtidigt redovisa skälen för detta för riksdagen. Att Lagrådet inte har hörts över ett lagförslag utgör aldrig hinder mot att lagen tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

¹ Regeringsformen omtryckt 2018:1903.

3 Förslag till lag om ändring i riksdagsordningen

Härigenom föreskrivs att det i riksdagsordningen ska införas en ny paragraf, 9 kap. 17 b §, och närmast före 9 kap. 17 b § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

Yttrande från Lagrådet

17 b §

Innan riksdagsstyrelsen gör en framställning till riksdagen ska den under de förutsättningar som anges i 8 kap. 21 § regeringsformen inhämta yttrande från Lagrådet.

Om riksdagsstyrelsen inte har inhämtat ett yttrande från Lagrådet ska styrelsen i sin framställning redovisa skälen för detta.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

4 Förslag till lag om ändring i riksdagsordningen

Härigenom föreskrivs i fråga om riksdagsordningen

dels att 13 kap. 19 § ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 13 kap. 18 och 19 §§ ska utgå,

dels att 4 kap. 3 och 5 §§, 5 kap. 2 §, 6 kap. 23 §, 12 kap. 13 §, 13 kap. 1, 15 och 18 §§ samt tilläggsbestämmelserna 3.8.1, 4.5.1, 6.2.1, 6.13.1, 9.5.1, 13.8.1, 13.11.2 och 13.18.1–13.18.3 ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 9 kap. 17 a §, två nya tilläggsbestämmelser 4.5.2 och 12.13.1 samt närmast före 9 kap. 17 a § och tilläggsbestämmelserna 4.5.2 och 12.13.1 nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

Tilläggsbestämmelse 3.8.1

Riksdagsstyrelsen lämnar förslag till kammaren inför beslut enligt 8 §. *Talmannen lämnar efter samråd med gruppledarna förslag till kammaren inför beslut enligt 8 §.*

4 kap.

3 §

Varje partigrupp som avses i 3 kap. 5 § ska utse en särskild företrädare (gruppledare) som ska samråda med talmannen om arbetet i kammaren i enlighet med bestämmelser i denna lag.

Partigrupperna ska utse en *personlig* ersättare för gruppledaren (vice gruppledare). Partigrupperna ska utse en *eller flera personliga* ersättare för gruppledaren (vice gruppledare).

5 §

Ordförandekonferensen överlägger i frågor av gemensamt intresse för verksamheten i kammaren, utskotten och EU-nämnden.

Ordförandekonferensen får sammanfatta resultatet av sina överläggningar i slutsatser.

Tilläggsbestämmelse 4.5.1

Ordförandekonferensen består av talmannen som ordförande samt utskottens och EU-nämndens ordförande. Ordförandekonferensen består av talmannen som ordförande, *de vice talmännen* samt utskottens och EU-nämndens ordförande.

Om talmannen är förhindrad att närvara vid ett sammanträde,

inträder någon av de vice talmännen som ordförande.

Information om slutsatserna

Tilläggsbestämmelse 4.5.2

Slutsatserna av överläggningarna i ordförandekonferensen ska göras tillgängliga för utskotten och EU-nämnden.

5 kap.

2 §

En ledamot har rätt till arvode för sitt uppdrag av allmänna medel. *När- mare* bestämmelser om arvode och ekonomiska villkor för ledamöter och ersättare finns i lag.

En ledamot har rätt till arvode för sitt uppdrag av allmänna medel. *Ytterligare* bestämmelser om arvode och ekonomiska villkor *samt om återkrav och jämkning av arvode och andra ersättningar* för ledamöter och ersättare finns i lag.

6 kap.

Tilläggsbestämmelse 6.2.1

Talmannen ska inför ett beslut enligt 2 § samråda med *riksdagsstyrelsen*.

Talmannen ska inför ett beslut enligt 2 § samråda med *gruppledarna*.

Tilläggsbestämmelse 6.13.1

Yrkande om folkomröstning i en grundlagsfråga, *statsministeromröstning* enligt 6 kap. 3 § regeringsformen, förslag till ny statsminister eller yrkande om misstroendeförklaring, ska tas upp som första punkt på föredragningslistan. Om *det finns fler än ett sådant yrkande*, ska de tas upp i den ordning de nu har angetts. Talmannen får bestämma en annan ordning mellan *statsministeromröstning* och ett yrkande om misstroendeförklaring.

Prövning av ett yrkande om folkomröstning i en grundlagsfråga, *en fråga* enligt 6 kap. 3 § regeringsformen om *statsministern har tillräckligt stöd i riksdagen*, ett förslag till ny statsminister eller ett yrkande om misstroendeförklaring ska tas upp som första punkt på föredragningslistan. Om *mer än en sådan prövning ska äga rum vid ett sammanträde*, ska de tas upp i den ordning de nu har angetts. Talmannen får bestämma en annan ordning mellan *prövning av en fråga* enligt 6 kap. 3 § regeringsformen och *prövning av ett yrkande om misstroendeförklaring*.

23 §

Talmannen får efter samråd med gruppledarna besluta att en debatt utan samband med annan handläggning ska äga rum vid ett sammanträde med kammaren. En sådan debatt får begränsas till ett särskilt ämne eller delas in i avsnitt efter ämne.

Talmannen får efter samråd med gruppledarna besluta att en debatt utan samband med annan handläggning ska äga rum vid ett sammanträde med kammaren. En sådan debatt får begränsas till ett särskilt ämne eller delas in i avsnitt efter ämne *och begränsas till olika kategorier av talare.*

9 kap.**Tilläggsbestämmelse 9.5.1**

Budgetpropositionen ska lämnas senast den 20 september.

De år då *riksdagsval* hålls i september ska budgetpropositionen i stället lämnas senast *två veckor efter riksmötets öppnande*. Om detta till följd av ett regeringskifte inte är möjligt, ska budgetpropositionen lämnas inom tre veckor efter det att en ny regering har tillträtt, dock senast den 15 november.

De år då *val till riksdagen* hålls i augusti eller september ska budgetpropositionen i stället lämnas senast

– *tre veckor efter det att riksdagen vid omröstning enligt 6 kap. 3 § regeringsformen har funnit att statsministern har tillräckligt stöd i riksdagen, eller*

– *tre veckor efter det att en ny regering har tillträtt, om ett regeringskifte har ägt rum.*

Trots bestämmelserna i andra stycket får budgetpropositionen inte lämnas senare än den 15 november under år då den dagen infaller måndag–torsdag och i andra fall inte senare än den torsdag som infaller närmast före den 15 november. Budgetpropositionen behöver aldrig lämnas tidigare än den 20 september.

Beredning av framställningar**17 a §**

Innan ett riksdagsorgan gör en framställning hos riksdagen ska det inhämta behövliga upplysningar och yttranden.

12 kap.

13 §

Den som är vald till ett uppdrag som förutsätter ledamotskap av riksdagen, ska avgå från uppdraget om han eller hon lämnar riksdagen eller utses till talman eller till statsråd, om inte annat är föreskrivet.

När en riksdagsledamot lämnar riksdagen eller utses till talman eller till statsråd upphör de uppdrag som förutsätter ledamotskap av riksdagen och som ledamoten är vald till av riksdagen, om inte annat är föreskrivet.

Om en riksdagsledamot lämnar sin partigrupp, upphör ledamotens uppdrag i ett organ eller en delegation som anges i en tilläggsbestämmelse till denna paragraf.

Uppdrag som upphör när en ledamot lämnar sin partigrupp

Tilläggsbestämmelse 12.13.1

De uppdrag som avses i 13 § andra stycket är uppdrag i

- utskott,*
- EU-nämnden,*
- delegationen till den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol),*
- delegationen till den parlamentariska församlingen vid Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE),*
- delegationen till Europarådets parlamentariska församling,*
- konvent för fördragsändringar inom Europeiska unionen,*
- krigsdelegationen,*
- Nordiska rådets svenska delegation,*
- Riksbankens fullmäktige,*
- riksdagens råd för Riksrevisionen,*
- Riksdagens överklagandenämnd,*
- riksdagsstyrelsen,*
- Utrikesnämnden, och*
- valberedningen.*

13 kap.

1 §

- I detta kapitel finns bestämmelser om
- riksdagens ombudsmän (2–4 §§),
 - Riksrevisionen (5–8 §§),
 - Utrikesnämnden och krigsdelegationen (9–12 §§),
 - nämnder (13–17 §§),
 - delegationer till mellanfolkliga organisationer (18 och 19 §§),
 - delegationer till mellanfolkliga organisationer (18 §),
 - andra uppdrag som tillsätts genom val av riksdagen (20–23 §§), och
 - åtal (24 §).

Tillägsbestämmelse 13.8.1¹

Konstitutionsutskottet och finansutskottet ska bereda val av riksdagens råd för Riksrevisionen.

Av det sammantagna antalet ledamöter och suppleanter i rådet ska hälften nomineras av konstitutionsutskottet bland dess ledamöter och suppleanter och den andra hälften av finansutskottet bland dess ledamöter och suppleanter.

Utskotten får lägga fram en gemensam lista om förslaget är enhälligt.

Tillägsbestämmelse 13.11.2

Bestämmelserna i 7 kap. 16 § samt tillägsbestämmelserna 7.15.1 andra stycket och 7.15.3–7.15.4 tillämpas på krigsdelegationen när den inte är i riksdagens ställe.	Bestämmelserna i 7 kap. 16 och 20 §§ samt tillägsbestämmelserna 7.15.1 andra stycket och 7.15.3–7.15.4 tillämpas på krigsdelegationen när den inte är i riksdagens ställe.
--	--

15 §²

Riksdagens arvodesnämnd består av en ordförande och två andra ledamöter. De väljs var för sig av riksdagen efter ett ordinarie val till riksdagen för tiden till dess att ett nytt val till nämnden har ägt rum. Suppleanter ska inte utses.

Riksdagen väljer särskilt en ersättare för ordföranden. Valet av ersättare gäller för samma tid som för ordföranden.

Ordföranden och hans eller hennes ersättare ska vara eller ha varit ordinarie domare.

¹ Senaste lydelse 2019:26.

² Senaste lydelse 2018:605.

18 §

Om det har träffats en internationell överenskommelse att riksdagen bland sina ledamöter ska välja ledamöter i en delegation till en mellanfolklig organisation, får bestämmelser om detta införas i en tilläggsbestämmelse till denna paragraf.

Om det har träffats en internationell överenskommelse om att riksdagen bland sina ledamöter ska välja ledamöter i en delegation till en mellanfolklig organisation, får bestämmelser om detta införas i en tilläggsbestämmelse till denna paragraf. *Delegationer som väljs av kammaren ska årligen lämna en redogörelse för sin verksamhet till riksdagen.*

Talmannen får efter samråd med gruppledarna

– besluta att riksdagsledamöter ska delta i ett internationellt parlamentariskt samarbete som inte bygger på en sådan överenskommelse som anges i första stycket,

– utse ledamöter i delegationen, och

– besluta hur den ska redovisa sin verksamhet.

Tilläggsbestämmelse 13.18.1

Riksdagen väljer årligen 20 ledamöter i Nordiska rådets svenska delegation. *De väljs efter riksmötets inledande för tiden till dess att ett nytt val till delegationen har ägt rum.*

Delegationen ska årligen lämna en redogörelse för sin verksamhet till riksdagen.

Riksdagen väljer årligen 20 ledamöter i Nordiska rådets svenska delegation. *Delegationen väljs efter riksmötets inledande för tiden till dess att ett nytt val av delegationen har ägt rum.*

Tilläggsbestämmelse 13.18.2

Riksdagen väljer sex ledamöter i den svenska delegationen till Europarådets parlamentariska församling. Delegationen väljs för tiden från den 1 november samma år som val till riksdagen ägt rum till motsvarande tidpunkt efter nästa val.

En ledamot av eller en suppleant i delegationen som har lämnat riksdagen i samband med ett riksdagsval får kvarstå under den återstående delen av delegationens *mandatperiod*.

En ledamot av eller en suppleant i delegationen som har lämnat riksdagen i samband med ett riksdagsval får kvarstå under den återstående delen av delegationens *valperiod*.

Delegationen ska årligen lämna en redogörelse för sin verksamhet till riksdagen.

Tilläggsbestämmelse 13.18.3

Riksdagen väljer åtta ledamöter i den svenska delegationen till den parlamentariska församlingen vid Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE). Delegationen väljs för riksdagens valperiod.

Delegationen ska årligen lämna en redogörelse för sin verksamhet till riksdagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:333) om Lagrådet

Härigenom föreskrivs att 19 § lagen (2003:333) om Lagrådet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §

Regeringskansliet *skall* ställa en tjänsteman till Lagrådets förfogande för att föredra ett ärende som har beretts i kansliet och för att på annat lämpligt sätt hjälpa Lagrådet vid behandlingen av ärendet. När Lagrådet behandlar ett lagförslag som har väckts i riksdagen, *skall* det utskott som har begärt Lagrådets yttrande ställa föredragande till förfogande.

Regeringskansliet *ska* ställa en tjänsteman till Lagrådets förfogande för att föredra ett ärende som har beretts i kansliet och för att på annat lämpligt sätt hjälpa Lagrådet vid behandlingen av ärendet.

När Lagrådet behandlar ett lagförslag som har väckts i riksdagen, *ska* det utskott som har begärt Lagrådets yttrande ställa föredragande till förfogande.

När Lagrådet behandlar ett lagförslag som har beretts i riksdagsstyrelsen ska Riksdagsförvaltningen ställa föredragande till förfogande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

6 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 41 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

41 kap.

2 §¹

Föreskrifterna i 7 kap. 1 § samt 8 kap. gäller inte ledamot av riksdagen, när det är fråga om uppgift som ledamoten har tagit emot under utövandet av sitt uppdrag. Föreskrifter om tystnadsplikt finns för riksdagsledamöter i 10 kap. 12 § regeringsformen samt 6 kap. 8 § och 7 kap. 20 § riksdagsordningen och för den som i övrigt är knuten till Utrikesnämnden i 10 kap. 12 § regeringsformen.

Föreskrifterna i 7 kap. 1 § samt 8 kap. gäller inte ledamot av riksdagen, när det är fråga om uppgift som ledamoten har tagit emot under utövandet av sitt uppdrag. Föreskrifter om tystnadsplikt finns för riksdagsledamöter i 10 kap. 12 § regeringsformen samt 6 kap. 8 §, 7 kap. 20 § och tilläggsbestämmelse 13.11.2 riksdagsordningen och för den som i övrigt är knuten till Utrikesnämnden i 10 kap. 12 § regeringsformen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

¹ Senaste lydelse 2018:93.

7 Förslag till lag om ändring i budgetlagen (2011:203)

Häri genom föreskrivs i fråga om budgetlagen (2011:203)

*dels att rubriken till 11 kap. och 11 kap. 1 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 11 kap. 2 §, av följande lydelse.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap. Föreskrifter

11 kap. Genomförandet av statens budget

1 §

Regeringen meddelar föreskrifter om genomförandet av statens budget.

Om riksdagen senast en vecka före det följande budgetårets början inte har beslutat om anslag för ett visst ändamål får regeringen i den omfattning som behövs vidta åtgärder för att den senaste budgeten med de ändringar som följer av andra beslut av riksdagen ska gälla till dess att riksdagen beslutar om anslag.

2 §

Regeringen meddelar föreskrifter om genomförandet av statens budget.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:745) med instruktion för Riksdagsförvaltningen

Härigenom föreskrivs att 2, 10 och 22 §§ lagen (2011:745) med instruktion för Riksdagsförvaltningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Riksdagsförvaltningen ska om annat inte är särskilt föreskrivet

1. upprätta förslag till anslag på statens budget för riksdagen och Riksdagsförvaltningen,
2. utfärda anvisningar för utarbetandet av förslag till anslag på statens budget för riksdagens myndigheter utom Riksbanken,
3. upprätta anslagsdirektiv för var och en av riksdagens myndigheter, utom Riksbanken, över de finansiella villkor som gäller för respektive myndighet med anledning av riksdagens beslut om statens budget,
4. besluta i frågor om ekonomiska förmåner enligt lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter respektive den upphävda lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges ledamöter av Europaparlamentet,
5. ansvara för löner, arvoden och andra ersättningar till arbetstagare och arvodesberättigade hos Riksdagsförvaltningen, riksdagens nämnder och övriga riksdagsorgan samt svara för hanteringen av pensioner och andra förmåner till dessa och deras efterlevande,
6. ingå centrala kollektivavtal samt i övrigt utöva arbetsgivarens befogenheter enligt dessa när det gäller riksdagens myndigheter samt företräda riksdagens myndigheter som arbetsgivare i arbetstvister om kollektivavtal som har slutits av Riksdagsförvaltningen,
7. svara för de utbetalningar som följer av beslut av riksdagens nämndmyndigheter, om kostnaderna ska belasta anslag som anvisats till Riksdagsförvaltningen,
8. utföra övriga ekonomiadministrativa uppgifter för riksdagens nämndmyndigheter,
9. ansvara för att ledamöter erbjuds parkeringsplats, övernattningsbostäder, arbetsrum, vidareutbildning, teknisk och elektronisk utrustning, barnverksamhet, försäkring och företagshälsövård, och
10. ansvara för att ledamöter som lämnar riksdagen erbjuds stöd för övergång till förvärsarbete.

Riksdagsförvaltningen ska ge riksdagens myndigheter möjlighet att framföra *sina* synpunkter på förhandlingsfrågor som *direkt berör respektive myndighet*.

Riksdagsförvaltningen ska ge *ett arbetsgivarkollegium med representanter* för riksdagens myndigheter möjlighet att framföra synpunkter *i* förhandlingsfrågor som *rör dessa*

¹ Senaste lydelse 2016:1113.

myndigheter inför att ett centralt kollektivavtal ska slutas samt när Riksdagsförvaltningen i övrigt företräder riksdagens myndigheter som arbetsgivare.

Riksdagsförvaltningen får till en av riksdagens myndigheter överlämna handläggningen av en avtalsfråga som är av betydelse för den myndigheten.

Riksdagsförvaltningen ska bereda riksdagens nämndmyndigheter tillfälle att lämna synpunkter på behovet av resurser.

10 §¹

Styrelsen beslutar om

1. framställningar och redogörelser till riksdagen,
2. Riksdagsförvaltningens årsredovisning och förslag till budget för riksdagen och Riksdagsförvaltningen,
3. åtgärder med anledning av Riksrevisionens rapporter över Riksdagsförvaltningens verksamhet och den redovisning som styrelsen ska lämna till riksdagen enligt 9 kap. 6 § lagen (2016:1091) om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter,
4. Riksdagsförvaltningens arbetsordning och verksamhetsplan,
5. föreskrifter som enligt denna lag eller andra författningar får meddelas av Riksdagsförvaltningen och som inte enligt 21 § får meddelas av riksdagsdirektören,
6. slutande av *kollektivavtal* med arbetstagarnas huvudorganisationer, *avbrytande av andra förhandlingar än förhandlingar i tvister om avtal, lockouter eller andra stridsåtgärder samt andra förhandlingsfrågor som är av principiell natur eller har större ekonomisk betydelse eller är gemensamma för riksdagens myndigheter,*
6. slutande av *huvudavtal* med arbetstagarnas huvudorganisationer,
7. anställning av en biträdande riksdagsdirektör, avdelningschefer, chefer för utskottskanslier och en chef för EU-nämndens kansli,
8. lön och andra anställningsförmåner för riksdagsdirektören, och
9. sådana frågor som är av större vikt eller principiell betydelse eller som riksdagsdirektören hänskjuter till styrelsen.

22 §

Riksdagsdirektören ska svara för Riksdagsförvaltningens arbetsgivarpolitik enligt 23 § och företräda Riksdagsförvaltningen som arbetsgivare.

Riksdagsdirektören sluter centrala kollektivavtal på riksdagens

¹ Senaste lydelse 2016:1096.

*myndigheters vägnar utom huvudav-
tal samt beslutat om lockouter eller
andra stridsåtgärder.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

9 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:883) med instruktion för Riksdagens arvodesnämnd

Härigenom föreskrivs att 1 och 11 §§ lagen (2012:883) med instruktion för Riksdagens arvodesnämnd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Riksdagens arvodesnämnd ska i enlighet med

1. 3 kap. 1 § lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter fastställa det belopp per månad som ledamotsarvode ska betalas med,

2. 3 kap. 11–17 §§ samma lag besluta om återbetalning av arvode,

2. 12 kap. 26–27 §§ samma lag besluta i frågor om inkomstgaranti och efterlevandeskydd,

3. 12 kap. 26–27 §§ samma lag besluta i frågor om inkomstgaranti och efterlevandeskydd,

3. 13 kap. 22–23 §§ samma lag besluta i frågor om ekonomiskt omställningsstöd och efterlevandeskydd,

4. 13 kap. 22–23 §§ samma lag besluta i frågor om ekonomiskt omställningsstöd och efterlevandeskydd,

4. 9 kap. 12 a § den upphävda lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges ledamöter av Europaparlamentet besluta om jämkning av inkomstgaranti och

5. 9 kap. 12 a § den upphävda lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges ledamöter av Europaparlamentet besluta om jämkning av inkomstgaranti och

5. 9 kap. 23 § samma lag om utbetalning av inkomstgaranti på nytt.

6. 9 kap. 23 § samma lag besluta om utbetalning av inkomstgaranti på nytt.

Nämnden ska ange vilka överväganden som föranlett beslutet.

Nämnden är en myndighet under riksdagen.

11 §

Om nämnden fattar ett beslut som innebär att medel på ett anslag tas i anspråk, ska nämnden genast underrätta den myndighet som anvisats anslaget om beslutet.

Nämnden ska genast underrätta Riksdagsförvaltningen och Statens tjänstepensionsverk om beslut som innebär jämkning av inkomstgaranti och om beslut om utbetalning på nytt av inkomstgaranti.

Nämnden ska genast underrätta Riksdagsförvaltningen och Statens tjänstepensionsverk om beslut som innebär återbetalning av arvode, jämkning av inkomstgaranti och om beslut om utbetalning på nytt av inkomstgaranti.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

¹ Senaste lydelse 2016:1115.

10 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter

dels att 9 kap. 4 §, 12 kap. 5, 8 och 12 §§, 13 kap. 7 § och 15 kap. 2 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas sju nya paragrafer, 3 kap. 11–17 §§, och närmast före 3 kap. 11 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

Återbetalning av arvode

11 §

En ledamot som har varit frånvarande vid minst 60 procent av voteringsstillfällena i kammaren under ett kvartal ska betala tillbaka ledamotsarvode enligt 3 kap. 1–4 §§ för den tiden om

1. ledamoten har uteblivit från voteringar på motsvarande sätt under ett föregående kvartal under valperioden, och

2. talmannen efter det första kvartalet har erinrat ledamoten om ledamotens frånvaro och återbetalningsplikt.

12 §

Vid tillämpningen av 11 § ska perioden juli–september inte beaktas. Frånvaro vid voteringar som beror på sjukdom, föräldraledighet, familjeskäl, internationella uppdrag eller liknande omständighet ska inte heller beaktas. Om det finns synnerliga skäl ska inte heller annan frånvaro beaktas.

13 §

Bestämmelserna i 11 § gäller inte partiledare och språkrör för partier som valts in i riksdagen.

14 §

Riksdagens arvodesnämnd fattar beslut om återbetalning av arvode efter anmälan av talmannen.

15 §

Talmannens erinran om frånvaro och återbetalningsskyldighet enligt 11 § 2 ska lämnas inom sex månader efter utgången av det kvartal som erinran avser. Har inte talmannens erinran lämnats inom den tiden ska inte någon erinran lämnas.

Talmannens anmälan till Riksdagens arvodesnämnd enligt 14 § ska göras inom sex månader efter utgången av det kvartal för vilket återbetalning föreslås. Har inte talmannens anmälan gjorts inom den tiden ska inte någon anmälan göras.

16 §

Riksdagsförvaltningen ska på begäran av Riksdagens arvodesnämnd överlämna uppgifter om en ledamots närvaro vid vöteringstillfällena och andra uppgifter som nämnden behöver för sin prövning.

Innan ett beslut om återbetalning fattas ska Riksdagens arvodesnämnd inhämta yttrande från den ledamot som anmälan avser och från den partigrupp som ledamoten tillhör eller har tillhört.

17 §

Riksdagsförvaltningen framställer krav på återbetalning i enlighet med Riksdagens arvodesnämnds beslut. Ett belopp som återkrävs får i stället avräknas mot kommande utbetalningar av arvodet. En sådan avräkning får inte ske förrän beslutet har fått laga kraft.

Om återbetalning inte har skett inom en månad från det att ett krav på återbetalning framställts ska den återbetalningsskyldige betala ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) på det obetalda beloppet till dess betalning sker.

Riksdagens arvodesnämnd får efter skriftlig ansökan från ledamoten besluta att återkravet och kravet på ränta ska efterges helt eller delvis, om det finns särskilda skäl.

9 kap.

4 §

Underlaget för pensionsrätten utgörs av

1. talmansarvode enligt 2 kap. 1 §,
2. ledamotsarvode enligt 3 kap. 1 §,
3. tilläggsarvode enligt 3 kap. 2–4 §§, och
4. arvode enligt 1 § 2 och 4 lagen (1989:185) om arvoden m.m. för uppdrag inom riksdagen, dess myndigheter och organ.

Vid beräkningen av underlaget ska till arvoden enligt 1–4 läggas avdrag som gjorts enligt 3 kap. 7 och 8 §§.

Om en ledamot under en månad har fått sjukpension, och då inte har haft rätt till arvode enligt första stycket, utgörs underlaget för pensionsrätten i stället av det arvode som ligger till grund för sjukpensionen, omräknat med förändringen av inkomstindex mellan det år arvodet avser och det år pensionsrätten avser.

Vid beräkningen av underlaget ska arvode som återkrävts enligt 3 kap. 11–17 §§ inte räknas in.

12 kap.

5 §

Den som har varit ledamot och som före 65 års ålder lämnar riksdagen efter minst tre hela års sammanhängande tid i riksdagen har rätt till inkomstgaranti från och med den tidpunkt då arvodet upphör.

I den sammanhängande tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 11–17 § ska inte räknas in.

Rätt till inkomstgaranti gäller inte för tid då ledamoten får ålderspension eller sjukpension enligt denna lag.

8 §

För den som har varit ledamot i riksdagen kortare sammanlagd tid än sex hela år gäller inkomstgarantin under ett år.

För den ledamot som lämnar riksdagen efter en sammanlagd tid av minst sex hela år i riksdagen gäller inkomstgarantin

1. i längst två år om ledamoten inte har uppnått 40 års ålder,
2. i längst fem år om ledamoten har uppnått 40 men inte 50 års ålder, och
3. längst till ingången av den månad då ledamoten fyller 65 år om han eller hon har uppnått 50 års ålder.

I den sammanlagda tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 11–17 §§ ska inte räknas in.

12 §

Under det första garantiåret lämnas inkomstgaranti med ett månatligt belopp som uppgår till 80 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och med 40 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp. För tiden därefter lämnas inkomstgaranti med ett månatligt belopp som motsvarar följande andelar av garantiunderlaget i förhållande till ledamotens sammanlagda tid i riksdagen:

1. 66,0 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 33 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst tolv år,
2. 60,5 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 30,25 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst elva år,
3. 55,0 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 27,5 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst tio år,

4. 49,5 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 24,75 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst nio år,

5. 44,0 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 22 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst åtta år,

6. 38,5 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 19,25 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst sju år, och

7. 33,0 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 16,5 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst sex år.

I den sammanlagda tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 11–17 §§ ska inte räknas in.

13 kap.

7 §

Vid beräkning av tider enligt 5 och 6 §§ ska hänsyn inte tas till tid då ledamoten har fått ålderspension eller sjukpension enligt bestämmelser i denna lag.

Ledighet som har beviljats av riksdagen eller av talmannen begränsar inte rätten till förmåner enligt detta kapitel. Detsamma gäller vid sjukfrånvaro.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 11–17 §§ ska inte räknas in som grund för förmåner enligt detta kapitel.

15 kap.

2 §

Beslut av Riksdagens arvodesnämnd enligt 12 eller 13 kap. får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Vid överklagande till kammarrätten krävs prövningstillstånd.

Beslut av Riksdagens arvodesnämnd enligt 3 kap. 14 §, 12 kap. eller 13 kap. får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Vid överklagande till kammarrätten krävs prövningstillstånd.

Ett beslut enligt 3 kap. 1 § får inte överklagas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för arvode som avser tid före ikraftträdandet.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

1 Ändring i riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i riksdagsordningen

*Riksdagsstyrelsens förslag**Utskottets förslag***9 kap.**

17 b §

Innan riksdagsstyrelsen gör en framställning *till* riksdagen ska den under de förutsättningar som anges i 8 kap. 21 § regeringsformen inhämta yttrande från Lagrådet.

Innan riksdagsstyrelsen gör en framställning *hos* riksdagen ska den under de förutsättningar som anges i 8 kap. 21 § regeringsformen inhämta yttrande från Lagrådet. *Styrelsen får, utöver de skäl som anges i 8 kap. 21 § tredje stycket regeringsformen, avstå från att inhämta yttrande från Lagrådet om styrelsen bedömer att ett sådant yttrande i stället bör inhämtas av berört utskott inom ramen för beredningen av styrelsens framställning.*

Om riksdagsstyrelsen inte har inhämtat ett yttrande från Lagrådet ska styrelsen i sin framställning redovisa skälen för detta.

2 Ändring i riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i riksdagsordningen

Riksdagsstyrelsens förslag

Utskottets förslag

9 kap.

17 a §

Innan *ett riksdagsorgan* gör en framställning hos riksdagen ska *det* inhämta behövliga upplysningar och yttranden.

Innan *riksdagsstyrelsen* gör en framställning hos riksdagen ska *den* inhämta behövliga upplysningar och yttranden.

13 kap.

Tilläggsbestämmelse **13.8.1**

Konstitutionsutskottet och finansutskottet ska bereda val av riksdagens råd för Riksrevisionen.

Av det sammantagna antalet ledamöter och suppleanter i rådet ska hälften nomineras av konstitutionsutskottet bland dess ledamöter och suppleanter och den andra hälften av finansutskottet bland dess ledamöter och suppleanter.

Utskotten får lägga fram en gemensam lista om förslaget är enhälligt.

Av det sammantagna antalet ledamöter och suppleanter i rådet ska hälften nomineras av konstitutionsutskottet bland dess ledamöter och suppleanter och den andra hälften av finansutskottet bland dess ledamöter och suppleanter. *Nomineringen av ordförande och en eller flera vice ordförande ska göras med minst en person från vardera utskottet.*

Utskotten får lägga fram en gemensam lista om förslaget är enhälligt.

3 Ändring i riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i lagen (2012:883) med instruktion för Riksdagens arvodesnämnd

Riksdagsstyrelsens förslag

Utskottets förslag

11 §

Om nämnden fattar ett beslut som innebär att medel på ett anslag tas i anspråk, ska nämnden genast underrätta den myndighet som anvisats anslaget om beslutet.

Nämnden ska genast underrätta Riksdagsförvaltningen och Statens tjänstepensionsverk om beslut *som innebär* återbetalning av arvode, jämkning av inkomstgaranti och om beslut om utbetalning på nytt av inkomstgaranti.

Nämnden ska genast underrätta Riksdagsförvaltningen och Statens tjänstepensionsverk om beslut *om* återbetalning av arvode, *om* jämkning av inkomstgaranti och om utbetalning på nytt av inkomstgaranti.

4 Ändring i riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter

Riksdagsstyrelsens förslag

Utskottets förslag

3 kap.

11 §

En ledamot som har varit frånvarande vid minst 60 procent av voteringsstillfällena i kammaren under ett kvartal ska betala tillbaka ledamotsarvode *enligt* 3 kap. 1–4 §§ för den tiden om

1. ledamoten har *uteblivit från* *voterings* på motsvarande sätt under ett föregående kvartal under valperioden, och

2. talmannen efter det *första kvartalet* har erinrat ledamoten om ledamotens frånvaro och återbetalningsplikt.

En ledamot som har varit frånvarande vid minst 60 procent av voteringsstillfällena i kammaren under ett kvartal ska betala tillbaka ledamotsarvode *som avses i* 3 kap. 1–4 §§ för den tiden, om

1. ledamoten har *varit frånvarande vid minst 60 procent av voteringsstillfällena i kammaren även* under ett föregående kvartal under valperioden, och

2. talmannen efter det *kvartal som avses i punkt 1* har erinrat ledamoten om ledamotens frånvaro och återbetalningsplikt.

16 §

Riksdagsförvaltningen ska på begäran av Riksdagens arvodesnämnd överlämna uppgifter om en ledamots närvaro vid voteringsstillfällena och andra uppgifter som nämnden behöver för sin prövning.

Innan ett beslut om återbetalning fattas ska Riksdagens arvodesnämnd *inhämta yttrande från* den ledamot som anmälan avser *och från* den partigrupp som ledamoten tillhör eller har tillhört.

Innan ett beslut om återbetalning fattas ska Riksdagens arvodesnämnd *ge* den ledamot som anmälan avser *tillfälle att yttra sig. Nämnden ska även inhämta yttrande från* den partigrupp som ledamoten tillhör eller har tillhört.

17 §

Riksdagsförvaltningen framställer krav på återbetalning i enlighet med Riksdagens arvodesnämnds beslut. Ett belopp som återkrävs får i stället avräknas mot kommande utbetalningar av arvodet. *En sådan avräkning får inte ske förrän beslutet har fått laga kraft.*

Riksdagsförvaltningen framställer krav på återbetalning i enlighet med Riksdagens arvodesnämnds beslut. Ett belopp som återkrävs får i stället avräknas mot kommande utbetalningar av arvodet.

Om återbetalning inte har skett inom en månad från det att ett krav på återbetalning framställts ska den återbetalningsskyldige betala ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) på det obetalda beloppet till dess betalning sker.

Riksdagens arvodesnämnd får efter skriftlig ansökan från ledamoten besluta att återkravet och kravet på ränta ska efterges helt eller delvis, om det finns särskilda skäl.

12 kap.

5 §

Den som har varit ledamot och som före 65 års ålder lämnar riksdagen efter minst tre hela års sammanhängande tid i riksdagen har rätt till inkomstgaranti från och med den tidpunkt då arvodet upphör.

I den sammanhängande tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 11–17 § ska inte räknas in. Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 11 § ska inte räknas in.

Rätt till inkomstgaranti gäller inte för tid då ledamoten får ålderspension eller sjukpension enligt denna lag.

8 §

För den som har varit ledamot i riksdagen kortare sammanlagd tid än sex hela år gäller inkomstgarantin under ett år.

För den ledamot som lämnar riksdagen efter en sammanlagd tid av minst sex hela år i riksdagen gäller inkomstgarantin

1. i längst två år om ledamoten inte har uppnått 40 års ålder,
2. i längst fem år om ledamoten har uppnått 40 men inte 50 års ålder, och
3. längst till ingången av den månad då ledamoten fyller 65 år om han eller hon har uppnått 50 års ålder.

I den sammanlagda tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 11–17 §§ ska inte räknas in. Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 11 § ska inte räknas in.

12 §

Under det första garantiåret lämnas inkomstgaranti med ett månatligt belopp som uppgår till 80 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och med 40 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp. För tiden därefter lämnas inkomstgaranti med ett månatligt belopp som motsvarar följande andelar av garantiunderlaget i förhållande till ledamotens sammanlagda tid i riksdagen:

1. 66,0 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 33 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst tolv år,

2. 60,5 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 30,25 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst elva år,

3. 55,0 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 27,5 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst tio år,

4. 49,5 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 24,75 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst nio år,

5. 44,0 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 22 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst åtta år,

6. 38,5 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 19,25 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst sju år, och

7. 33,0 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 16,5 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst sex år.

I den sammanlagda tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 11–17 §§ ska inte räknas in.	Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 11 § ska inte räknas in.
---	---

13 kap.

7 §

Vid beräkning av tider enligt 5 och 6 §§ ska hänsyn inte tas till tid då ledamoten har fått ålderspension eller sjukpension enligt bestämmelser i denna lag.

Ledighet som har beviljats av riksdagen eller av talmannen begränsar inte rätten till förmåner enligt detta kapitel. Detsamma gäller vid sjukfrånvaro.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 11–17 §§ ska inte räknas in som grund för förmåner enligt detta kapitel.	Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 11 § ska inte räknas in som grund för förmåner enligt detta kapitel.
---	---

15 kap.

2 §

Beslut av Riksdagens arvodesnämnd enligt 3 kap. 14 §, 12 kap. eller 13 kap. får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Vid överklagande till kammarrätten krävs prövningstillstånd.

Beslut av Riksdagens arvodesnämnd enligt 3 kap. 14 § *och* 17 § *tredje stycket*, 12 kap. eller 13 kap. får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Vid överklagande till kammarrätten krävs prövningstillstånd.

Ett beslut enligt 3 kap. 1 § får inte överklagas.

BILAGA 4

Lagrådsyttrande som utskottet begärt

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2021-06-03

Närvarande: F.d. justitierådet Eskil Nord samt justitieråden Inga-Lill Askersjö och Petter Asp

2019 års riksdagsöversyn

Riksdagens konstitutionsutskott har den 25 maj 2021 beslutat inhämta Lagrådets yttrande över vissa lagförslag i riksdagsstyrelsens framställning 2020/21:RS5 2019 års riksdagsöversyn. De lagförslagen är följande.

1. förslag till lag om ändring i riksdagsordningen¹,
2. förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
3. förslag till lag om ändring i lagen (2012:883) med instruktion för Riksdagens arvodesnämnd,
4. förslag till lag om ändring i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter.

¹ Remissen avser i denna del 5 kap. 2 §, tilläggsbestämmelse 13.11.2 och 13 kap. 15 §,

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av utskottsrådet Hans Hegeland. Närvarande vid föredragningen har från konstitutionsutskottets kansli varit hovrättsassessorn Jenny Jonasson.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om ändring i lagen med instruktion för Riksdagens arvodesnämnd

11 §

I andra stycket anges att Riksdagens arvodesnämnd genast ska underrätta Riksdagsförvaltningen och Statens tjänstepensionsverk om "beslut som innebär återbetalning av arvode, jämkning av inkomstgaranti och om beslut om utbetalning på nytt av inkomstgaranti". Eftersom verbet "innebär" passar illa när det kombineras med återbetalning – det låter närmast som om återbetalningen verkställs genom beslutet – föreslår Lagrådet att bestämmelsen ges följande lydelse.

Nämnden ska genast underrätta Riksdagsförvaltningen och Statens tjänstepensionsverk om beslut om återbetalning av arvode, om jämkning av inkomstgaranti och om utbetalning på nytt av inkomstgaranti.

Förslaget till lag om ändring i lagen om ersättning till riksdagens ledamöter

3 kap. 11 §

I paragrafen föreskrivs att en ledamot som varit frånvarande vid minst 60 procent av vöteringstillfällena i kammaren under ett kvartal ska betala tillbaka ledamotsarvode enligt 3 kap. 1–4 §§ för den tiden. I punkt 1 anges att en av de förutsättningar som gäller för att återbetalning ska få krävas är att ledamoten ska ha "uteblivit från vöteringarna på motsvarande sätt" under ett föregående kvartal under valperioden. Såväl det förhållandet att förutsättningen anges som "på motsvarande sätt", som att det i punkten talas om "uteblivit" i stället för " varit frånvarande", gör bestämmelsen oklar. Avsikten är att kravet på närvaro ska vara helt lika för de båda kvartalen. Det bör tydliggöras. Det kan uppnås genom att förutsättningarna för de båda kvartalen beskrivs identiskt i lagtexten.

Lagrådet, som anser att även några andra språkliga ändringar i klagörande syfte bör göras, föreslår att paragrafen ges följande lydelse.

En ledamot som har varit frånvarande vid minst 60 procent av vöteringstillfällena i kammaren under ett kvartal ska betala tillbaka ledamotsarvode som avses i 3 kap. 1–4 §§ för den tiden, om

1. ledamoten har varit frånvarande vid minst 60 procent av vöteringstillfällena i kammaren även under ett föregående kvartal under valperioden, och
2. talmannen efter det kvartal som avses i punkt 1 har erinrat ledamoten om ledamotens frånvaro och återbetalningsplikt.

3 kap. 16 §

I paragrafens andra stycke regleras Riksdagens arvodesnämnds kommunikationsskyldighet innan ett beslut om återbetalning fattas. Av författningskommentaren framgår att det egentliga syftet med bestämmelsen är att föreskriva att partigrupperna ska beredas tillfälle att yttra sig och att det därför – trots att det i och för sig följer direkt av förvaltningslagen – är rimligt att föreskriva att även ledamoten ska få yttra sig.

Av lagrådsremissen framgår att det är fråga om en ordinär handläggning av en anmälan som riktar sig mot en enskild. Det gängse uttryckssättet är i ett sådant fall att myndigheten ska ge den anmälda (som är part i ärendet) tillfälle att yttra sig (jfr 25 § förvaltningslagen). Det uttryck som används i lagrådsremissen "inhämta yttrande" används i fall då yttranden tas in från andra än part (jfr 26 § förvaltningslagen).

Lagrådet föreslår att stycket ges följande lydelse.

Innan ett beslut om återbetalning fattas ska Riksdagens arvodesnämnd ge den ledamot som anmälan avser tillfälle att yttra sig. Nämnden ska även inhämta yttrande från den partigrupp som ledamoten tillhör eller har tillhört.

3 kap. 17 §

Såvitt Lagrådet rätt har förstått handlägningsordningen inleds ett ärende angående en ledamots frånvaro av en erinran till honom eller henne från talmannen. Om frånvaron upprepas ytterligare ett kvartal kan talmannen anmäla frånvaron till Riksdagens arvodesnämnd, som då ska utreda anmälan och kommunicera den anmälda. Därefter ska arvodesnämnden fatta beslut.

Om beslutet är ett beslut om återbetalning ankommer det – enligt första stycket i förevarande paragraf – på Riksdagsförvaltningen att framställa ett krav på återbetalning i enlighet med beslutet. Men beloppet kan i stället ”avräknas” mot kommande utbetalningar av arvode. En sådan avräkning kräver att beslutet om återkrav fått laga kraft. Det väcker frågan om inte också en framställning om krav på återbetalning enligt första meningen i stycket förutsätter laga kraft. Det gäller särskilt eftersom huvudregeln beträffande förvaltningsbeslut är att de är verkställbara först efter att de fått laga kraft. Eftersom ett krav på laga kraft enbart anges beträffande den ena situationen i paragrafen (avräkning) ger regleringen emellertid närmast intryck av motsatsen.

I tredje stycket finns dessutom en bestämmelse som anger att arvodesnämnden får besluta att återkravet (och krav på ränta) ska efterges helt eller delvis om det finns särskilda skäl. I författningskommentaren anges att eftergift kan ges först när beslutet om återkrav (det ursprungliga beslutet) fått laga kraft. Här är det oklart vad uttalandet i författningskommentaren har för grund.

Ovanstående frågor måste övervägas och belysas i beredningen i utskottet.

9 kap. 4 §, 12 kap. 5, 8 och 12 §§ samt 13 kap. 7 §

I 9 kap. 4 § tredje stycket anges att vid beräkningen av underlag för pensionsrätt ska arvode som har återkrävts enligt 3 kap. 11–17 §§ inte räknas in. Bestämmelser utformade på liknande sätt föreslås också i 12 kap. 5 § (angående vad som utgör sådan sammanhängande tid som kan ligga till grund för inkomstgaranti), 12 kap. 8 § (angående hur lång tid en inkomstgaranti gäller), 12 kap. 12 § (angående den tid som ska räknas när inkomstgarantins storlek

beräknas) samt 13 kap. 7 § (angående den tid som ska ligga till grund för förmåner).

Genom att på detta sätt hänvisa till alla de bestämmelser som handlar om återkrav, inklusive 17 § tredje stycket som handlar om eftergift, kommer endast sådana återkrav som inte har eftergivits att omfattas av de rubricerade bestämmelserna.

Vad gäller 9 kap. 4 § (som gäller beräkningen av underlag för pensionsrätt) förefaller det rimligt att utgå ifrån att det är det slutliga utfallet av återkravsärendet som avses (dvs. om beloppet faktiskt har återkrävts eller ej). Den valda hänvisningen till 3 kap. 11–17 §§ framstår mot den bakgrunden som riktig.

Vad gäller 12 kap. 5 § anges emellertid i författningskommentaren att ”den tid som omfattas av återbetalning av arvode enligt 3 kap. 11 §” inte ska räknas in vid beräkning av sammanhängande tid i riksdagen. Detta väcker frågan om hänvisningen i 12 kap. 5 § ska avse 3 kap. 11–17 §§ eller bara själva beslutet om återkrav. När det gäller bestämmelser som avser beräkning av tid som ska ligga till grund för olika typer av garantier eller förmåner (12 kap. 5, 8 och 12 §§ samt 13 kap. 7 §) framstår det för Lagrådet inte som självklart om avsikten varit att tid för vilken återbetalning har ålagts men där återkravet har eftergivits på grund av särskilda skäl ska räknas med eller om avsikten varit den motsatta. Lagrådet har inte någon uppfattning om sådan tid bör räknas med eller undantas, men det bör i den fortsatta beredningen övervägas hur hänvisningarna i nyss nämnda paragrafer ska utformas för att reglerna ska motsvara avsikten med dem.

15 kap. 2 §

I paragrafen anges vilka beslut av Riksdagens arvodesnämnd som ska få överklagas. Av de beslut som kan komma i fråga på grund av nu föreslagen lagstiftning är det endast beslut om återbetalning av arvode enligt 3 kap. 14 § som anges. Beslut om eftergift av återkrav enligt 3 kap. 17 § tredje stycket finns t.ex. inte med i uppräkningsen. Det kan konstateras att det skiljer sig från vad som gäller för beslut om eftergift av återkrav för inkomstgaranti (12 kap. 35 § tredje stycket) och beslut om eftergift av återkrav för ekonomiskt omställningsstöd (13 kap. 31 § tredje stycket). När det gäller beslut som regleras i 12 kap. och 13 kap. finns nämligen inte någon begränsning till beslut enligt en viss paragraf.

Om det är ett aktivt ställningstagande att beslut om eftergift av återkrav av arvode inte ska vara överklagbara eller om det är ett misstag att de inte har kommit att omfattas går inte att utläsa av framställningen. Om det är avsikten att beslut om eftergift inte ska kunna överklagas bör – särskilt med hänsyn till att det är beslut som kan ha stor betydelse för den enskilde – det motiveras varför beslut om eftergift i just dessa fall inte ska kunna överklagas. Om besluten ska kunna överklagas måste 3 kap. 17 § tredje stycket läggas till i uppräkningsen i paragrafen.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.